अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ३३ / २०८० चैत २३ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / Apr. 5, 2024 / मूल्य रू. १०/-

कांग्रेसको आरोप : रास्वपाको कोर टिम नै सहकारी ठगीमा

काठमाडौं । नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री समेत रहेका प्रतिनिधिसभा सदस्य विश्वप्रकाश शर्माले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)को कोर टिम नै सहकारीको रकम ठगीमा मुछिएको आरोप लगाएका छन् ।

बुधबार प्रतिनिधिसभाको बैठकको आकस्मिक समयमा बोल्दै कांग्रेस महामन्त्री शर्माले रास्वपाका सहमहामन्त्री विपिन आचार्य समेत सहकारीको रकम अपचलनमा मुछिएको बताए । 'रास्वपाका एक जना आचार्य थरका सहमहामन्त्रीजीको नाममा गोर्खा मिडियामा सुप्रिम सहकारीबाट एक करोड ५६ लाख १५ हजार रूपैयाँ प्रवाह भएको देखिन्छ । सूर्य दर्शन सहकारीबाट एक करोड प्रवाह भएको

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

कांग्रेस लचिलो हुनुको कारण सत्ताको ढोक्सा

काठमाडा । सहकारीको बचत अपचलन गरेको आरोपमा रास्वपाका सभापति एंव उपप्रधान तथा गृहमन्त्री रवि लामिछानेमाथि संसदीय छानविन समितिको माग गर्दै आएको संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेस लचिलो भएको छ । कांग्रेस त्यसरी एक्कासी ललिचलो हुनुको कारण सत्ताको ढोक्सालाई सत्तामा पुग्ने भऱ्याङ्ग बनाउने खेलमा कांग्रेस लागि परेको छ । कांग्रेसले करिब १ हप्ता अघि नै १८ चैत्र अघि नै संसदीय समिति नबनाएको खण्डमा संसद अवरूद्ध गर्ने उद्घोष संसदबाटै गरेको थियो ।

गृहमन्त्री लामिछाने संलग्न कार्यसूची बाहेक संसदीय काम कारबाही अवरोध नगर्ने नीति कांग्रेसले लिएको छ । संसदमा संसदीय छानविन समितिको माग गरिरहने तर संसद अवरूद्ध नगर्ने रणनीतिमा कांग्रेस एक्कासी कसरी पुग्यो त ? कांग्रेसले अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउन

>>> बाँकी ८ पेजमा

स्थिरताको लागि कांग्रेस-एमाले मिल्नुको विकल्प देखिँदैन

काठमाडौ । नेपालको राजनीतिमा क्रमभङ्ग गर्ने प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको निजी थेगो नै भइसकेको बेला उनले पछिल्लो समयमा अर्को शब्द प्रयोग गर्न थालेका छन् त्यो हो उथलपुथल । क्रमभङ्ग भन्दा उथलपुथल भने शब्द प्रयोग गर्दा उनी उत्साहित समेत देखिन थालेका छन् । आफूले चाहेजस्तो काम गर्न नसकेको खण्डमा फेरी उथलपुथल गर्न बेर नलगाउने घोषणा समेत उनले गरेका छन् । यसअघि सत्ता समिकरण बदल्दा पनि उनले आफू बाँचुन्जेल नेपालको राजनीतिमा उथलपुथल भईरहने चेतावनी दिएका थिए ।

अहिलेको राज्यसत्ता पानी जमेको पुरानो पोखरी जस्तो भइसकेको छ । जमेको पानीलाई सफा गर्न पनि उथलपुथल गर्न सकिन्छ । वास्तविक उथलपुथल भनेको जमेको फोहर पानीलाई सफा गरेर सङ्लो बनाएको

>>> बाँकी ८ पेजमा

टालाटुली बाटुली कति राम्री पुतलीजस्तो सरकार

कांग्रेस-एमाले मिलेर सरकार बनाऔं

काठमाडौ । सत्ता गठबन्धनलाई कमजोर पारेर आफू सत्तामा पुग्ने रणनीतिक उदेश्यका साथ नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा लागि परेका छन् । देउवा आफैँ सत्ताका माहिर खेलाडी हुन् । अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउनका लागि उनले माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बन्न ढोक्सा थापिसकेका छन् । तर अहिले नै सत्ता गठबन्धन भत्किने सम्भावना भने कमजोर रहेको छ । अहिले संसदको अंक गणित नै अप्ठ्यारो अवस्थामा रहेको र कांग्रेस र एमाले बाहेकका अन्य दलहरू मिल्दा पनि सरकार बन्न सक्ने अवस्था देखिँदैन भने कांग्रेस र एमाले मिलेको अवस्थामा भने यी दुई दलको सुविधाजनकको सरकार निर्माण हुन सक्छ । संसदको पहिलो र दोस्रो दल मिलेर विश्वका धेरै देशमा सरकार निर्माण भएका छन् ।

नेपालमा भने राजनीतिक दलहरूमा राजनीतिक चरित्र नै नभएको र एकले अर्कोलाई विश्वास गर्न नसक्ने अवस्था रहेकाले गर्दा अहिलेसम्म बनेको सत्ता गठबन्धनका सरकारहरू लामो समयसम्म टिक्न सकेका छैनन । त्यसको एउटै उदेश्य हो सत्ता स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्न । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल गठबन्धन फेर्न माहिर रहेका छन् । उनले

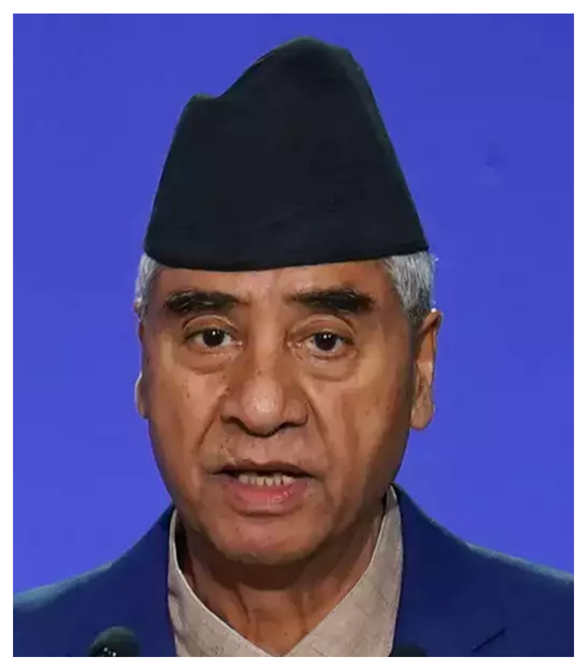

पालैपालो कांग्रेस र एमालेलाई विरालोले मुसा खेलाएजस्तो गरी खेलाईरहेका छन् । संसदमा कांग्रेसका ८९ सांसद रहेका छन् भने एमालेका ७८ सांसद रहेका छन् तर, माओवादीका ३२ मात्र सांसद रहेका भएपनि त्यही ३२ सिटलाई देखाएर दाहालले पालैपालो कांग्रेस-एमालेलाई खेलाईरहेका छन् । प्रधानमन्त्री दाहालकै कारण राजनीतिक अस्थिरता बढ्दै गएको छ भने प्रधानमन्त्री दाहालको अस्थिर चरित्रले गर्दा गठबन्धनहरू बन्ने र भत्किने गरेका छन् ।

केन्द्रमा सरकार परिवर्तन भईरहने भएकाले गर्दा त्यसको प्रत्यक्ष असर प्रदेश सरकारहरूमा समेत पर्दै आएको छ । प्रायः सबै प्रदेशमा ५ वर्षको समयमा ४/५जना मुख्यमन्त्री बन्न सक्ने अवस्था देखिएकोले गर्दा प्रदेश सरकारहरूले काम गर्न सक्ने सम्भावना ज्यादै न्यून देखिएको छ । अहिलेको राजनीतिक र आर्थिक निराशाले गर्दा युवावर्ग

>>> बाँकी ८ पेजमा

सानालाई ऐन ठूलालाई चैन प्रमाणित भएन र ?

काठमाडौ । न्यायलयले न्याय दिन्छ भन्ने विश्वास जनतामा नरहेको अवस्थामा न्यायालयको अवस्था कस्तो होला ? त्यसबेला न्यायलयको आवश्यकता किन पर्ला भन्ने प्रश्न निकै पहिलादेखि नै उठ्दैगरेको अवस्थामा भ्रष्टाचार मुद्दामा विशेष अदालतमा दायर भएको मुद्दामा विशेष अदालतले भ्रष्टाचारी ठहर गरेका व्यक्तिको निलम्बन फुकुवा गर्न कानुनको ठाडो उल्लंघन मात्र भएन न्यायाधिशहरूले हामीहरूले जे गरेपनि हुन्छ भन्ने मान्यता लिएको जस्तो देखिएको छ ।

भ्रष्टाचारमा मुद्दा दायर भएको भएपनि लाभको पद निलम्बन हुने कानुनी व्यवस्था हुँदाहुँदै भ्रष्टाचारी ठहर भएका नेपाली कांग्रेसका सांसद टेक बहादुर गुरूङलाई सफाई दिए सरह निलम्बन फुकुवा गर्न बहाल रहेका कानुनहरूको ठाडो उल्लघन नै हो । विशेष अदालतले भ्रष्टाचार मुद्दमा सजाए गरेका गुरूङको निलमबन फुकुवा हुने आदेश सर्बोच्च अदालतका न्यायाधिशद्वय मनोजकुमार शर्मा र विनोद शर्माको इजलासले गत शुक्रबार चैत्र १६ गते दिएको छ ।

शर्माद्वयको यस्तो आदेश पछि न्यायिक क्षेत्रमा यस्तो आदेशको आलोचना भएको छ । गुरूङ महिला वालबालिका तथा समाजकल्याण

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानमन्त्री अफरपछि नेपालको बार्गेनिङ पावर बढ्यो

काठमाडौ । संसदको प्रमुख विपक्षी दल तथा संसदको सबैभन्दा ठुलो दल नेपाली कांग्रेसले सत्ता गुमाएपछि पछिल्लो समयमा ऊ पानी बेगरको माछा जस्तो भएर छटपटाउनथालको छ । त्यही कारणले गर्दा अहिलेको नेकपा एमाले-माओवादी केन्द्र रास्वपा सहितको गठन्धन भत्काउन लागि परेको छ । संसदमा १० सांसद रहेको र राष्ट्रिय पार्टी समेत बन्न नसकेको एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्रीको अफर गरेर कांग्रेसले गठबन्धन भत्काउने रणनीति लिएकाले गर्दा माधव नेपालले सत्ता गठबन्धन दलहरूसँग बार्गेनिङ्ग पावर बढाउँदै लगेका छन् ।

कांग्रेसले माधव नेपाल प्रधानमन्त्री बन्न पाएको खण्डमा उनी अहिलेको सत्ता गठबन्धनबाट बाहिर आउने र माधव नेपाल बाहिर आएपछि उपेन्द्र यादवको पार्टी समेत सत्ता गठबन्धनबाट बाहिर आउने आंकलन गरेर माधव नेपाललाई फकाईरहेको छ । मधेश प्रदेशमा जसपाको नेतृत्वको सरकार जोगाउनका लागि मात्र उपेन्द्र यादव अहिलेको गठबन्धनमा आएका हुन् भन्ने आंकलन कांग्रेसले गरेको छ ।

कांग्रेसले अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काएर कांग्रेससहित एकीकृत समाजवादी, जसपा, राप्रपा, नागरिक उन्मुक्ति, जनमत, जनमोर्चा लगायतका दलहरू र रास्वपालाई समेत साथमा लिएर सरकार बनाउन सक्ने

>>> बाँकी ८ पेजमा

न्यायालय पनि न्यायालय जस्तो रहेन

काठमाडौ । २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि मुलुकमा भ्रष्टाचार दिनमा दुईगुणा रातमा चार गुणाका दरले बढ्दैगएको छ । हुनत पञ्चायती कालमा समेत केही भ्रष्टाचार हुने गरेका थिए । त्यसबेला मन्त्रीहरू नै जेल परेका थिए भने केही मन्त्रीहरूले भ्रष्टाचारको आरोपलाग्ने वित्तिकै राजिनामा दिने गरेका थिए । उदाहरणका लागि तत्कालिन कृषि मन्त्री पद्मसुन्दर लावती तत्कालिन बन हेमबहादुर मल्ल लगायतले राजिनामा दिएका थिए भने हेमबहादुर मल्ल त जेल परेका थिए । उनीहरूले पछि सर्बोच्च अदालतबाट सफाई पाएका थिए ।

देशमा परिवर्तन ल्याउँछौं भनेर आएका दलहरूले राम्रै परिवर्तन ल्याएका छन् तस्करी

र भ्रष्टाचारमा । भ्रष्टाचरमा नमुछिएका कुनै दल छैनन् । माओवादी नेता र तिनका परिवारहरू समेत भ्रष्टाचारमा मुछिएका छन् भने पूर्व उपराष्ट्रपति पूर्व मन्त्रीहरूका छोराहरू नै भ्रष्टाचारमा मुछिएका छन् । ललिता निवास जगा प्रकरणमा पूर्व प्रधानमन्त्रीद्वय माधव नेपाल र डा. बाबुराम भट्टराई नै मुछिएका छन् ।

नक्कली भुटानी शरणार्थी प्रकरणमा पूर्व गृहमन्त्री बालकृष्ण खाँण पूर्व उपप्रधानमन्त्री टोपबहादुर रायमाझी लगायत दर्जनौं व्यक्तिहरू मुछिएका छन् । सुन तस्करी काण्डमा समेत माओवादी पार्टीका उपाध्यक्ष एवं पूर्व सभामुख कृष्ण बहादुर महरा समेत मुछिएका छन् ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस-एमाले नैतिक रूपमा पराजित

काठमाडौ । माओवादी केन्द्रले पालैपालो नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेसँग मिलेर सरकार निर्माण गर्न भनेको समय काट्ने मेलो मात्र हो । पहिला एमालेसहितका अन्य दलहरूसँग मिलेर २०७९ पुस १० गते सरकार निर्माण गरेपनि केही समयपछि नै प्रधानमन्त्री दाहालले फेरी कांग्रेससँग मिलेर सरकार निर्माण गर्न पुगे । कांग्रेससँगको सहकार्य करिब ११ महिनामात्र टिक्यो ।

त्यसको एउटै कारण थियो आफ्नो पार्टीका नेता एवं भाई नारायण दाहाललाई राष्ट्रिय सभाको अध्यक्ष बनाउनु । दाहाल राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बनेका छन् । मनोनित जनप्रतिनिधिलाई राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बनाएको छ । त्यसैगरी प्रतिनिधिसभाको उपसभामुख समेत समानुपातिक कोटाबाट सांसद बनेकी रास्वपाकी इन्दिरा रानालाई

>>> बाँकी ८ पेजमा

२३ मार्चको सम्झना

दिलबीर सिंह

सधैँझैँ यस वर्ष पनि २३ मार्चमा परम्परागत जोश, गम्भिरता र उत्साहका साथ पाकिस्तान दिवस मनाइयो । दिवसको मुख्य विशेषता भनेको देशको रक्षा र रक्षाका लागि आ–आफ्ना सनाखो प्रदर्शनका साथै रंगीन फ्लोटहरू मार्फत चित्रण गरी सबै क्षेत्रका जनताको सहयोगमा रक्षा बलको शानदार परेड थियो । उचित रूपमा रिपोर्ट गरियो ।

यद्यपि, महाकाव्य अनुपातको यस ऐतिहासिक संकल्पको ऐतिहासिक सन्दर्भको बारेमा मिडिया कभरेज आवश्यक छ । त्यसोभए, लाहोर संकल्प के बारे थियो, र यसको अन्य अभिव्यक्तिहरू के हुन्? सरल शब्दमा भन्नुपर्दा, २३ मार्च १९९४ मा अखिल भारतीय मुस्लिम लीग द्वारा पारित त्यो संकल्पले औपचारिक रूपमा भारतका मुस्लिमहरूका लागि एक स्वतन्त्र राज्यको लागि आह्वान गऱ्यो । उक्त प्रस्तावमा त्यतिबेला 'पाकिस्तान' शब्द समावेश नभए पनि यसले 'दुई राष्ट्र सिद्धान्त'को तर्क र भारतको विभाजनका लागि जनताको संकल्पलाई समेटेको थियो ।

पाँच वर्ष पहिले, १९३० को मध्यमा, मुस्लिम नेताहरूले एक संयुक्त भारतको ढाँचा भित्र, मुस्लिम बहुल प्रान्तहरूको लागि अधिकतम राजनीतिक सुरक्षा र स्वायत्तता सुनिश्चित गर्न सक्दो प्रयास गरे । यी प्रयासहरू आंशिक रूपमा सफल भए किनभने उनीहरूले भारत सरकार अधिनियम, १९३५ मा उनीहरूका लागि छुट्टै निर्वाचकहरूको व्यवस्था पाएका थिए । यद्यपि, यस ऐन अन्तर्गत चुनावहरू हुँदा, भारतीय राष्ट्रिय कांग्रेसले केन्द्रमा प्रभुत्व जमायो र छवटा राज्यहरूमा सरकारहरू गठन गर्यो । भारतका आठ प्रान्त । सन् १९३९ सम्म कांग्रेसको शासनकालमा मुस्लिम धर्म, पहिचान र संस्कृतिमाथि नराम्ररी प्रहार भयो, मुस्लिम भूमिमा असंख्य मन्दिरहरू निर्माण गरियो र हिन्दू धर्मको प्रवर्द्धन गर्न शिक्षा प्रणालीलाई धोका दिईयो ।

फलस्वरूप, १९३८–३९ सम्म, भारतको विभाजनको विचारले बलियो आधार प्राप्त गर्यो । ९ मार्च १९४० मा, अवधारणालाई कायदे, एम. ए. जिन्नाहले लन्डन साप्ताहिक 'टाइम एन्ड टाइड' मा एक लेखमा स्पष्ट रूपमा व्यक्त गरेका थिए, जहाँ उनले लेखेका थिए: 'इंग्ल्याण्ड जस्ता समान राष्ट्रहरूको अवधारणामा आधारित लोकतान्त्रिक प्रणाली निश्चित रूपमा लागू हुँदैन । भारतजस्ता विषम राष्ट्रहरूका लागि, र यो साधारण तथ्य नै भारतका सबै संवैधानिक विकृतिहरूको मूल कारण हो … त्यसैले, यदि यो स्वीकार गरियो कि भारतमा एक प्रमुख र एक सानो राष्ट्र छ भने, यसले संसदीय प्रणालीलाई पछ्याउँछ । बहुसंख्यक सिद्धान्त अनिवार्य रूपमा प्रमुख राष्ट्रको शासनको अर्थ हुनुपर्छ … उनले थपे (कांग्रेस शासनकालमा ।) … 'मुस्लिमहरूमाथि भारतव्यापी आक्रमण गरियो… मुस्लिम नेतृत्वको गठबन्धन मन्त्रालयहरूलाई हराउने हर प्रयास गरियो । कांग्रेसको गीत वंदे मातरम्लाई राष्ट्रिय गानको रूपमा मान्यता दिइयो र वास्तविक राष्ट्रिय भाषा उर्दूलाई हिन्दीले प्रतिस्थापन गऱ्यो … जताततै उत्पीडन व्याप्त भयो र गुनासोहरू यति बलियो भयो कि मुस्लिमहरू, भाइसराय र गभर्नरहरूको अपमान, उनीहरूको सुरक्षाका लागि कारबाही गर्दै उनीहरूको गुनासोको छानबिन गर्न शाही आयोगको माग गर्न बाध्य भइसकेका छन्–के भारत निरंकुश हिन्दू राज्य बनोस् भन्ने (बेलायतको) चाहना हो'? 'मलाई पक्का लाग्छ कि मुस्लिम भारतले यस्तो स्थितिमा कहिले पनि आत्मसमर्पण गर्नेछैन र उनीहरूको शक्तिमा हरेक तरिकाले यसको प्रतिरोध गर्न बाध्य हुनेछ– भारतमा दुई राष्ट्रहरू छन् जुन दुवैले शासन साझेदारी गर्नुपर्छ भनेर मान्यता दिने संविधानको विकास गर्नुपर्छ । आफ्नो मातृभूमिको' ।

अविभाजित बङ्गालका मुख्यमन्त्री एके फजलुल हकले उक्त प्रस्ताव पेश गरेका थिए र संयुक्त प्रान्त (अहिले उत्तर प्रदेश) बाट चौधरी खलिकुज्जमान, पञ्जाबका जफर अली खान, एनडब्ल्यूएफपी (केपी) बाट सरदार औरंगजेब खान, पीर जियाउद्दीन अन्द्राबीले समर्थन गरेका थिए । कश्मीर, र सिन्धबाट सर अब्दुल्लाह हारुन । बलुचिस्तानका काजी मुहम्मद एसा र अन्य नेताहरूले पनि समर्थनको घोषणा गरे ।

पछि, यो हिन्दू प्रेस थियो, जसले विडम्बनापूर्ण रूपमा प्रस्तावलाई पाकिस्तान निर्माणको मागको रूपमा वर्णन गर्न हतार गर्यो; र मानिसहरूले यसलाई त्यो नाम भन्न थाले । पाकिस्तानी इतिहासको यो कोशेढुङ्गा दस्तावेजले घोषणा गरेको छः '– कुनै पनि संवैधानिक योजना यस देशमा काम गर्न वा मुस्लिमहरूलाई स्वीकार्य हुने छैन जबसम्म यो निम्न आधारभूत सिद्धान्तमा डिजाइन गरिएको छैन, अर्थात् भौगोलिक रूपमा मिल्दोजुल्दो इकाइहरूलाई यसरी गठन गरिनु पर्ने क्षेत्रहरूमा विभाजन गरिएको छैन । भारतको उत्तर–पश्चिमी र पूर्वी क्षेत्रहरू जस्तै मुस्लिमहरू संख्यात्मक रूपमा बहुमतमा रहेका क्षेत्रहरूलाई ‸स्वतन्त्र राज्यहरू' गठन गर्न समूहबद्ध गरिनु पर्छ (पछि कायदले दुई राज्य/राष्ट्र/देशको रूपमा व्याख्या गर्नुभयो, एउटा हिन्दूहरूको लागि र एक मुस्लिमहरूको लागि), जसमा घटक एकाइहरू स्वायत्त र सार्वभौम हुनेछन् ।

यस अवसरमा ठूलो भीडलाई सम्बोधन गर्दै र उपस्थित विदेशी प्रेसको फाइदाको लागि अंग्रेजीमा बोल्दै, काइदले किन मुस्लिमहरूको लागि छुट्टै राज्य आवश्यक थियो भनेर तर्क गरे । महात्मा गान्धीको खिल्ली उडाउँदै उनले भने, "अब यो श्री गान्धीले भनेका छन्ः 'मेरो लागि हिन्दू, मुस्लिम, पारसी, हरिजन समान छन् ।म – तुच्छ हुन सक्दिन' – तर मलाई लाग्छ कि उहाँ व्यर्थ हुनुहुन्छ – 'गान्धीलाई फरक थाहा छ– कि उहाँसँग तीन मत छ र मसँग मात्र एक भोट छ ।" प्रस्तावमा यो पनि माग गरिएको छ कि‸भारतका केही भागहरूमा जहाँ मुस्लिमहरू अल्पसंख्यक छन्, संविधानमा अनिवार्य सुरक्षा प्रदान गरिनेछ – उनीहरूसँग परामर्श गरी उनीहरूको सबै अधिकार र हितहरूको संरक्षणको लागि" । (मोदीको भारतमा यो सपना मात्रै रहन्छ) । झढडद्ध मा, अमेरिकी इतिहासकार स्टेनली वोल्पर्टले आफ्नो पुस्तक 'जिन्ना अफ पाकिस्तान' मा लेखे, "जिन्नाको लाहोरको सम्बोधनले एउटै संयुक्त स्वतन्त्र भारतको कुनै पनि सम्भावनाको अन्तिम पर्दा कम गर्यो … बाँकी विश्वले यसको प्रशंसा गर्न कम्तिमा सात वर्ष लाग्नेछ । उसले बोलेको हरेक शब्दको शाब्दिक अर्थ थियो' बाँकी रह्यो सबै पहिले उनको पार्टी, त्यसपछि उसको अखण्ड राष्ट्र, र त्यसपछि ब्रिटिश उनको सूत्रमा सहमत हुन । १९५६ मा, त्यही दिन, पाकिस्तानले आफ्नो पहिलो संविधान पारित गऱ्यो, जसले 'पाकिस्तानको अधिराज्य' लाई 'इस्लामिक रिपब्लिक अफ पाकिस्तान' मा रूपान्तरण गऱ्यो ।

त्यसैले मार्च २३ लाई गणतन्त्र दिवस पनि भनिन्छ । १९६८ मा, मिनार–ए–पाकिस्तान त्यो स्थानमा बनाइएको थियो जहाँ संकल्पलाई समर्थन गरिएको थियो । संकल्पको पाठ टावरको आधारमा कुँदिएको छ ।

जम्मु–कशिमरमा मानवअधिकारको दुर्दशा

समीर जंग

बीजेपी नेतृत्वको भारत सरकारले अनुच्छेद ३७० ए को खारेज गरेपछि अवैध रूपमा भारतले कब्जा गरेको जम्मु र कश्मीरमा मानवअधिकार उल्लङ्घन र अत्याचारको अकल्पनीय श्रृंखला ल्यायो ।

आत्म–निर्णयको अधिकार सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदको प्रस्तावहरूको निरन्तर र पूर्ण अवहेलना पर्याप्त थिएन; मोदी सरकारले आफ्नो फासीवादी प्रवृत्तिलाई निरन्तरता दिँदै धारा ३७० ए पनि हटायो ।

यस कार्यले, भारतले आफ्ना उत्कृष्ट योजनाहरू प्रकट भएको देखेर अचम्मित हुन सक्छ । यद्यपि खारेजीको कार्यको नतिजा यस क्षेत्रको शान्ति र स्थिरतालाई खतरामा पार्ने ठूलो प्रकोप हुन सक्छ । भारतले इन्सुलेट भएको महसुस गर्न सक्छ; तर स्थिति बुझ्न; हामीले घटनालाई पुनः हेर्नु पर्छ । २१ अगस्ट १९६९ मा जेरूसेलमको पवित्र मस्जिद अल अक्सामा आगजनीको घटना भएको थियो । प्रतिक्रिया मा; युएनएससीले पारित गरेको संकल्प नम्बर २७१ । केही बुँदाहरू यस प्रकार छन्ः– सैन्य विजय द्वारा क्षेत्र अधिग्रहण अस्वीकार्य छ भनेर पुनः पुष्टि गर्दै, पवित्र स्थानहरूको विनाश वा अपवित्रताको कुनै पनि कार्य, कुनै पनि प्रोत्साहन, वा मिलनसारले अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षालाई गम्भीर रूपमा खतरामा पार्न सक्छ भनेर स्वीकार गर्दछ ।

पछाडि फर्केर हेर्दा; ६ डिसेम्बर १९९२ मा; जब बीजेपीले आयोजना गरेको ऱ्यालीमा कर सेवकहरू भनेर चिनिने १,५०,००० स्वयंसेवकहरूले भारतको उत्तर प्रदेशमा बाबरी मस्जिद भत्काए । त्यसैगरी नागरिक संशोधन ऐन र भारतमा बसोबास गर्ने मुस्लिमहरूप्रतिको शत्रुताको वातावरणले पनि भारतका विभिन्न राज्यहरूमा अशान्ति र अत्यधिक बल सृजना गरेको छ । यदि हामीले अल अक्सा मस्जिदमा आगजनीको घटना, बाबरी मस्जिद घटनामा युएनएससी प्रस्तावहरूको उल्लङ्घन गर्दै निरन्तर अत्याचार र अवैध यहूदी बसोबास र आईआईओजेकेमा क्रूरता र युद्ध अपराधको निरन्तर कार्यहरू बीचको बिन्दुहरू जोड्ने हो भने हामी धेरै समानताहरू लिन सक्छौं । समस्याग्रस्त उपत्यकाको जनसांख्यिकीलाई वैधानिक बनाउन र परिवर्तन गर्न आज हिन्दू जनसत्या जम्मू–कश्मीरमा नक्कली डोमिसाइलमा बसोबास गरिरहेको छ । यो रंगभेदका सबै कार्यहरू सम्बन्धी युएनएससी प्रस्तावहरूको पूर्ण अवहेलना हो ।

भारत विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्र भएकोमा निराश छ; जबकि कश्मीरी जनता विरूद्ध उनको कार्यमा लाजमर्दो महसुस गर्न असफल । सन् २०१५ मा भारतीय सर्वोच्च अदालतको फैसलाको विपक्षमा रहेको धारा ३७० ए खारेजले उक्त कार्यलाई लोकतान्त्रिक अभ्यासको विपरीत र अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको उल्लङ्घन गरेको छ ।

यो कार्य सिमला सम्झौताको विपरीत हो जसमा भनिएको छ, "कुनै पनि पक्षले एकतर्फी रूपमा स्थिति परिवर्तन गर्न सक्दैन" । भारत सरकारले जेनेभा महासन्धिको धारा ३ को उल्लङ्घन गरिरहेको छ जसमा भनिएको छ कि; "जीवन र व्यक्तिको लागि हिंसा, विशेष गरी सबै प्रकारको हत्या, विच्छेदन, क्रूर व्यवहार र यातना" ।

५ जुलाई, २०२२ मा कश्मीर मिडिया सेवाको अनुसन्धान खण्ड द्वारा जारी गरिएको पछिल्लो रिपोर्ट अनुसार, "भारतीय सेनाले आफ्नो राज्य आतंकवाद को निरन्तर कार्यहरू मा १ जनवरी, २०२२ देखि जुलाई को पहिलो हप्ता सम्म पाँच केटाहरू सहित १४० कश्मीरीहरू लाई मारेको छ । २०२२ आईआईओजेकेमा" ।

एम्नेस्टी इन्टरनेसनलले प्रकाशित गरेको प्रतिवेदन अनुसार, "भारतीय सुरक्षा बलहरूद्वारा यातना दिनचर्या र यति क्रूर छ कि सयौंको हिरासतमा मृत्यु भएको छ । सयौं महिलाले आफू बलात्कृत भएको दाबी गर्छन् ।" यूएस ह्युमन राइट्स वाचले आफ्नो पछिल्लो रिपोर्ट प्रकाशित गरी आईआईओजेकेमा अत्यधिक बल र यातनाको प्रयोगले सर्वसाधारणको मृत्यु भएकोमा चिन्ता व्यक्त गरेको छ ।

सन् २०१० देखि पेलेट गनबाट कम्तिमा ९२ जनाको आँखाको ज्योति गुमेको र कम्तिमा १५०० जनाले गम्भीर घाइते भएको रिपोर्ट गरिएको छ । धेरै विश्व नेताहरूलेआईआईओजेके को अवस्थालाई लिएर आफ्नो चिन्ता व्यक्त गर्न थालेका छन् । अमेरिकी उपराष्ट्रपति कमला ह्यारिसले आफ्नो चुनावी अभियानका क्रममा भनिन्, "हामीले कश्मीरीहरूलाई सम्झाउनुपर्दछ कि उनीहरू संसारमा एक्लै छैनन् । हामी स्थितिको ट्र्याक राखिरहेका छौं, हस्तक्षेप गर्न आवश्यक छ ।"

त्यस्तै अमेरिकी सिनेटर बर्नी स्यान्डर्सले भने, 'भारतको कदम अस्वीकार्य छ । संचार नाकाबन्दी हटाउनुपर्छ र संयुक्त राज्य अमेरिका सरकारले कश्मीरी जनताको इच्छालाई सम्मान गर्ने संयुक्त राष्ट्र समर्थित शान्तिपूर्ण प्रस्तावको समर्थनमा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समर्थनमा साहसपूर्वक बोल्नुपर्छ ।

स्वतन्त्रता कार्यकर्ता बुरहान वानीको अन्यायपूर्ण हत्यादेखि हालैका यासिन मलिकको जन्मकैदसम्म; विशेष गरी धारा ३७० ए को खारेज पछि भारतले लगातार आईआईओजेकेको स्थितिलाई आफ्नो आन्तरिक मामिलाको रूपमा सामान्य बनाउन संलग्न गरिरहेको छ ।अब भारतीय नेतृत्वले कश्मीर राज्यमा जी २० शिखर सम्मेलन आयोजना गर्न खोजिरहेको छ ताकि चीजहरूलाई नियन्त्रणमा ल्याउने निरन्तर प्रयासलाई अगाडि बढाउने हो । यद्यपि, विश्वले कश्मीरीहरूको आत्मनिर्णयको अधिकारलाई न्यायोचित कारणको रूपमा दर्ता गर्न थालेको छ; कश्मीर मुद्दाको राजनीतिक समाधान खोज्ने दिशामा पाकिस्तान र भारत दुवैले काम गर्ने बेला आएको छ । एक मात्र दिगो काम भनेको दुई देशबीच शान्ति र स्थिरताको वातावरण हो; र कश्मीर समीकरणमा निर्णायक मूल्य रहन्छ ।

कुशासकको कुशासन कहिलेसम्म ?

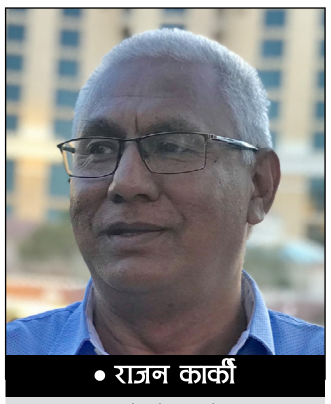

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

सुशासन दिन्छु भन्नेहरूले कुशासन दिए । सुशासक बन्छु भन्नेहरू कुशासक बने । सुव्यवस्था कुव्यवस्था बन्यो । संविधान कागजको खोस्टो भइसक्यो । संसद अपराधको मुखुण्डो खोल्ने थलो भयो, अपराध नियन्त्रण गर्न असक्षम सावित भइसक्यो ।

यस्तो पद्धतिलाई अब फाल्नुपर्नेछ । यसका लागि कुशासक पहाड बनेर उभिएका छन्, जनताले कुशासकको पहाडलाई सम्याएर सुशासन ल्याउन जनदण्ड चलाउनै पर्ने भयो ।

राजनीतिक आकाशका अनगिन्ति काला बादलहरूभित्र चाँदीको घेरा हुन्छ । त्यो चाँदीको घेराका रूपमा पहिलो आवधिक निर्वाचनले कुनै छनक देखाउन सकेन, दोस्रो आवधिक निर्वाचनका माध्यमबाट जन्मेको कांग्रेस सहितको माओवादी नेतृत्वको ८ दलीय सरकार १३ महिनामै असफल भएर माओवादी नेतृत्वमै एमालेसहित ५ दलीय सरकारले जनआशा, जनअपेक्षा, राष्ट्रको आवश्यकता सुशासन र समृद्धिको उज्यालो मार्गचित्र कोर्न सक्ला र ? स्वयम् प्रधानमन्त्री पुनः उथलपुथल हुनसक्ने भन्न थालेका छन् ।

समाजवादी कांग्रेस नराम्ररी दिग्भ्रमित छ । क्रान्तिकारी माओवादीको नेतृत्वको सरकारले १४ महिना गफै गरेर बिताएपछि एमालेको काँध चढ्न पुगेको छ । संसदमा कांग्रेसजस्तो ठूलो पार्टी सत्ताको गलत कृयाकलापको होइन, एउटा गृहमन्त्रीलाई फाल्न कसरत गरिरहेको छ । यस्तो पनि कांग्रेस हुन्छ, न भूतो, न भविष्यति ।

प्रजातन्त्रका व्याख्याता अब्राहम लिंकनका अनुसार चरित्र रूख हो, प्रतिभा रूखको छायाँ । यो माओवादी नेतृत्वको सरकारले सुरूमै लोसे चरित्र देखायो, लोसे चरित्रको के प्रतिभा, के उत्साह ? जता हेरे पनि निराशामात्र देखिन्छ । सरकार छ, भ्रष्टका लागि, लुटेराका लागि, ब्यभिचारीका लागि मात्र छ । आमनागरिक नैराश्यतामा छन् ।

पद्धतिमा लागेको संक्रमणको अन्त्य र शान्ति बिना समृद्धि सम्भव छैन । देशलाई भ्रष्टाचारले गालेको छ, कूशासनले ग्रस्त छ, यो सरकारले हरेक दिन हरेक दृष्टिले देश स्वस्थ हुँदैछ भन्ने सन्देश दिनुपर्थ्यो, सकेन । तेस्रो दल भएर पनि एउटा अनुपम अवशर पाएका प्रधानमन्त्री प्रचण्ड राष्ट्रका सामसयामा असली डाक्टर बन्लान् र रोगको जरो पत्ता लगाएर देशलाई स्वस्थ बनाउने ओखतीमूलो गर्लान् भनेको त, शक्तिमान सरकारको नेतृत्व गरेका यिनले पनि त्यो शक्तिलाई सुशासनमा रूपान्तरण गर्ने ल्याकत देखाएका छैनन् । ल्याकत भए पो देखाउन् । राजनीतिलाई माफियाकरण गर्ने र अपराधिक सेटिङमा रमाउनेहरू कुशासक, कुप्रशासक हुन् । सुव्यवस्थालाई बदनाम गरिदिए ।

भाषण मीठा, गुलिया गर्छन् । यिनका भाषण गर्ने शैलीमा आकर्षक छ । देशले काम खोजेको छ, परिणाम खोजेको छ, भाषणले के हुन्छ ? दुश्चरित्र, बिस्फोटक र भाषणले फोहर पारेको देशलाई निर्माण र चरित्र, शान्ति र सुशासनले सुधार्ने चुनौति छ, त्यो चुनौतिसँग सिंगौरी खेल्ने सासहस कसैमा छैन । यसकारण पद्धति कुपद्धति हुनपुग्यो ।

राजनेतामा समाज बदल्ने सोच हुनुपर्छ । राजनेताले हिमालबाट उड्ने डाँफेको जस्तो उद्देश्यमूलक बेग हान्नुपर्छ । सक्षम त्यस्तो नेतृत्वले अवशरको सदुपयोग गर्छ र राष्ट्रिय स्वार्थमा आफूलाई उभ्याएर लक्ष्यभेदन गर्छ । जसरी सिंगापुरमा लीक्वान युले आफूलाई देश निर्माणमा समर्पित गरे । त्यस्तो हुन्छ देशभक्ति, स्वाधीन नेता । नेपाल बन्न नसकेको नेतृत्वको विकास नै नभएर हो । देशमा नेता धेरै छन्, राजनेता छदैछैनन् । नेता पनि भ्रष्ट र अनैतिक । हाम्रा होनहार नेताका मुख शान्ति, समृद्धि र सुशासनतिर छ तर व्यवहार मन सत्तास्वार्थको सीमाबाहिर राष्ट्रिय स्वार्थमा छदैछैन । हाम्रा शासक त शासन होइन, गुण्डागर्दी गरिरहेका देखिन्छन् ।

●●●

प्रजातन्त्रका व्याख्याता अब्राहम लिंकनका अनुसार चरित्र रूख हो, प्रतिभा रूखको छायाँ। यो माओवादी नेतृत्वको सरकारले सुरूमै लोसे चरित्र देखायो, लोसे चरित्रको के प्रतिभा, के उत्साह ? जता हेरे पनि निराशामात्र देखिन्छ। सरकार छ, भ्रष्टका लागि, लुटेराका लागि, ब्यभिचारीका लागि मात्र छ। आमनागरिक नैराश्यतामा छन्।

●●●

जनप्रतिमूलक संसद कस्तो ? सांसद कस्ता ? संसदीय सुनवाईमा ५ वटा नागरिकता भएको व्यक्तिलाई प्रधानन्यायाधीश सिफारिस गर्छ । हरेक महत्वपूर्ण पदमा पदासीन व्यक्तिको कि त नागरिकतामा बिबाद छ, कि योग्यतामा । शासनमा यस्तो हुस्सुपन भनेको शासन प्रशासनमा खिया लागिसकेको प्रमाण हो ।

राजनीति चैते हुरीजस्तो छ । डरलाग्दो कुरा त राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, सभामुख, उपसभामुख, संवैधानिक अंगहरूमासमेत सबैतिर पार्टीकरण गरेर संविधान राष्ट्रमैत्री देखिन्छ कि पार्टीमैत्री ? यहाँसम्म कि राज्य संयन्त्र नै पार्टीकरण गरिएको छ भने पार्टीकरण राज्यसञ्जालले राष्ट्रप्रति उत्तरदायित्व निर्वहन गर्छ कि पार्टीप्रति ? भन्नलाई नेपालको संविधान २०७२ सबैभन्दा उत्कृष्ठ भनिएको छ । निर्वाचन सम्पन्न भएपछि संविधान कार्यान्वयन भयो भनेर पार्टी पार्टीले खुशीयाली मनाइएको छ । तर, संविधान दिवस प्रहरी, सेना र स्कूले विद्यार्थीका सामु राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्रीले परेवा उडाएर मनाउँछन्, जनताको सहभागिता नै हुँदैन । लोकतन्त्र दिवसमा पनि लोक देखिदैनन्, यस्तै राज्य सञ्जालको हुल जम्मा भएर परेवा उडाउँछन् र साँझ खुशीयालीको जलपान भनेर महँगा मदिरा र भत्तेर खान्छन् ।

जोगीले आतुर भोज खाएर मर्न चाहेजस्तै नेतृत्व आतुर भएर भ्रष्टाचार गरिरहेका छन् ।

लोक कता छन्, कुन हालतमा छन्, नेतृत्वलाई पत्तै छैन । चुनाव आएपछि लोक देख्ने, लोकलाई लोभलालचमा पारेर भोट लिने अनि भ्रष्टाचार गर्ने, यिनको चरित्र यही हो । लोकले आत्मसात नगरेको र लोक सहभागिता नदेखिएको लोकतन्त्र दिवस, क्रुर ठट्टा भन्दा भिन्न छैन । तैपनि ठूला दल, सत्ताधारी बनेका दलहरूले यस्तै तमासा देखाइरहेका छन् । लोकतन्त्र प्लास्टिकको गुलाफजस्तो छ ।

पीडित पीडामा छन् । राहत दिन, न्यायमा चल्न चलाउन कोही तैयार छैनन् । जनयुद्धकालीन न्याय स्थापित हुनसकेको छैन । टीआरसी बिधेयक पारित गर्ने र न्याय सम्पादन गरिनेछ भनेर पार्टीहरू तातेका छन् । तर पास हुने सम्भाबना छैन । पीडितहरूले न्याय र पीडकले दण्ड पाउने समभाबना कमै छ । अन्तर्राष्ट्रिय कानुनको दृष्टिमा नेपाल दण्डहीन मुलुक हो । २०७३ सालको जेठमा यिनै ओलीले सूचना पाएर नरोकेको भए प्रचण्ड अष्ट्रेलियाको जेलमा हुन्थे । जर्नेल कुमार लामालाई ९ महिना बेलायतमा थुनियो । अहिले पनि जनयुद्धका मुद्दाहरूमा विश्व मानवाधिकारवादी संस्थाहरूले नेपालबारे अन्तर्राष्ट्रिय ट्रिव्यूनल बनाउन सक्ने खतरा टरेको छैन । माओवादी केन्द्रसँग एकीकरण गरेर र आफै गुमनामी बनिसकेको बेपत्ता तथा सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगलाई सक्रिय पारेर तिनै आयोगको काँधमा बन्दुक राखेर फौजदारी लगायतका सबै जनयुद्धकालीन मुद्दाहरू आममाफी भनेर फर्स्यौट गर्ने र पीडितलाई राज्यकोषबाट क्षतिपूर्ति दिलाउने साजिस जारी नै छ । मानवाधिकारवादीहरूको आरोप बुझेका नेपाली नेताहरूले माओवादीका सम्पूर्ण अपराधहरूलाई माफी दिलाउन सक्लान् ? अन्तर्राष्ट्रिय जगतलाई कसरी कुरा बुझाउन सक्छन् र ? यही मामिला नेपालमाथि अन्तर्राष्ट्रिय हस्तक्षेपको कारण नबनोस्, हामी हेक्का

राष्ट्रका सामु जटिल समस्या र जोखिमयुक्त परिस्थिति विद्यमान छ । लोकतान्त्रिक चरित्र छ भने केही गर्ने बेला यही हो । समय घर्केपछि थाप्लोमा हात राखेर पछुताउनु बाहेक केही बाँकी रहनेछैन ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

राजनीतिक अस्थिरताको जड प्रधानमन्त्री दाहालको चरित्र

पछिल्लो सयमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको राजनीतिक चरित्रकै कारण मुलुक अस्थिरताको मार्गतर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ। २०७९ पुस १० नेकपा एमाले सहितका दलहरूको समर्थनमा प्रधानमन्त्री बनेका दाहालले २०७९ फागुन २५ गते राष्ट्रपतिको निर्वाचनसम्म आईपुग्दा नेकपा एमाले सहितका दलहरूलाई धोका दिएर कांग्रेसको शरणमा पुगिसकेका थिए। त्यही कारणले गर्दा नेपाली कांग्रेसले राष्ट्रपतिमा रामचन्द्र पौडेललाई बनाउन सक्यो। त्यसबेला माओवादी केन्द्रले राष्ट्रपतिमा पौडेलको पक्षमा मतदान गरेको थियो भने कांग्रेसले प्रधानमन्त्री दाहाललाई समेत विश्वासको मत दिएको थियो। यसरी आफूलाई राजनीतिक खेलाडीका रुपमा राख्दै कहिले एमाले र कहिले कांग्रेसलाई धोका दिँदै आफ्नो र पार्टीगत स्वार्थ पूरा गरिरहेका दाहाल संसदको तेस्रो ठुलो पार्टी माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका छन्।

कांग्रेस एमालेलाई पालैपालो धोका दिएर पदमा टिकिरहेका भएपनि उनले जनताको हितमा भने कुनै ठोस उपलब्धिमूलक कार्य गर्न सकेका छैनन्। कांग्रेससँगको ११ महिने गठबन्धनको नेतृत्वको सरकार सञ्चालन गरेका दाहालले अहिले कांग्रेसबाट मन्त्री बनेकाहरूले आफूलाई सहयोग नगरेको भन्दै फलाकिरहेका छन्। आफ्नो असफलता र अकर्मण्यता लुकाउनका लागि उनी लागि परेका छन् किन ? चालकले राम्ररी गाडी चलाउन सकेन भने खलासीले केही गर्न सक्दैन, जतिसुकै नयाँ गाडी भएपनि त्यसलाई चलाउने चालकको हातमा नै कसरी सञ्चालन गर्ने भने चावी हुन्छ। मन्त्रिपरिषद्को चालक भनेका प्रधानमन्त्री नै हुन्। हामीले अपनाएको सिस्टम प्रधानमन्त्रिय भएको हुनाले सरकारले गर्ने गरेका सबै कामको जिम्मेवारी स्वयम् प्रधानमन्त्रीले नै लिनुपर्ने हुन्छ मन्त्रीहरूलाई दोष लगाएर प्रधानमन्त्रीले उम्किन पाउँदैनन्।

२०८० फागुन २१ गते कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर नेकपा एमाले सहितका अन्य दलहरूसँग गठबन्धन गरेर सरकारको नेतृत्व गरेका प्रधानमन्त्री दाहालले आफूले फेरी अर्को उथलपुथल गर्न सक्ने अभिव्यक्ति सार्वजनिक रुपमै दिएका छन्। संसदको तेस्रो ठुलो दल भएपनि संसदको पहिलो र दोस्रो ठुलो दलहरूलाई बेवकुफ बनाएर प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका दाहालको काम प्रति नत जनताले आशा एवं भरोसा गरेका छन् नत ठुला दलहरूले नै साँच्चिकै भन्ने हो भने कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकारको निर्माण गरेको खण्डमा पुष्पकमल दाहालको अबस्था कस्तो होला ? राजनीतिक अस्थिरता नहोस् र सरकारले राम्रो काम गर्न सकोस् भनेर सत्ता गठबन्धनमा रहेको ठुलो दल नेकपा एमालेले सरकार निर्माण देखाएको उदारता र त्यसका अध्यक्ष केपी ओलीले सरकारको नेतृत्व आलोपालो भन्ने सहमति भएको छैन भन्ने अभिव्यक्ति दिइसकेको अवस्थामा किन प्रधानमन्त्री दाहालले अर्को उथलपुथल हुन सक्छ भन्ने अभिव्यक्ति दिनु नै रहस्यको विषय बनेको छ। सरकार बनाउने र गिराउने कार्य भैरहँदा कर्मचारीतन्त्रमा समेत नकारात्मक असर पर्ने र उनीहरूले जनतालाई आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा समेतदिन नसकने अवस्थामा उनीहरू पुग्ने भएकलो गर्दा त्यसको प्रत्यक्ष मार जनतामा पर्ने निश्चित जस्तै रहेको छ। नयाँ सत्ता गठबन्धनको नेतत्व गर्दै प्रधानमन्त्री बनेका प्रधानमन्त्री दाहालले पटक पटक उथल पुथलको उद्घोष गर्नु उनको आफ्नै कमजोरी र पराजित मानसिकता बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। अहिले प्रधानमन्त्री दाहालमा राजनीतिक अस्थिरता देखिएकोले गर्दा राजनीतिक अस्थिरताको जड पनि प्रधानमन्त्री दाहालकै चरित्र हो भन्नुमा कुनै आपत्ति नहोला। राजनीतिक अस्थिरताको जड प्रधानमन्त्री दाहालको चरित्र नै हो।

मुलुको विकास निर्माण र जनतालाई डेलिभरी दिनको लागि बलियो र भरपर्दो सरकारको आवश्यका पर्दछ। पटक पटक सरकार परिवर्तन हुँदा जनतामा समेत नकारात्मक असर पर्ने र विकास निर्माणले समेत गति लिन नसक्ने भएकाले गर्दा बलियो सरकार नै आजको पहिलो आवश्यकता हो। त्यही कारणले गर्दा टालाटुली बाटुली कतिराम्री पुतली भन्ने जस्तो सरकार बनाउनु भन्दा कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार निर्माण गरी हालतका संसदको पुरै समय सरकार सञ्चालन गर्न' नै अहिलेको पहिलो आवश्यकता हो। कांग्रेस र एमाले दुई दल मिल्दा झण्डै दुई तिहाई पुग्ने र अर्को एक दललाई साथमा लिएको खण्डमा दुई तिहाई पुग्ने भएको र तेस्रो ठुलो दल माओवादी केन्द्रलाई प्रमुख प्रतिपक्षी दलमा बस्न बाध्य बनाइनु नै अहिलेको आवश्यकता हो भन्ने हामीले ठानेका छौं।

साइबर सुरक्षाको भविष्य र राज्यको बुझाइ

विजय लिम्बू

केही समयअघि प्रधानमन्त्रीको ट्वीटर एकाउन्ट ह्याक भयो। त्यसपछि पनि स्वकीय सचिवालय कार्यालयका कर्मचारीको कम्प्युटर ह्याक गरी आन्तरिक पत्र दुरूपयोग भएको सार्वजनिक भयो। प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरूले बोक्ने मोबाइल र अन्य डिजिटल डिभाइस कति सुरक्षित होलान् ? 'सुरक्षित उपकरण प्रावधान' को कस्तो प्रोटोकलमार्फत कुन निकायले सुरक्षित छ भनी प्रमाणित गरेका छन् ?

वा, सुरक्षित उपकरण प्रावधान पालना नगरे त्यसमा कुनै ब्याकडोर, मालवेयरमार्फत सूचना चोरी हुन सक्छ भन्नेबारे सचिवालय वा उहाँहरूका विज्ञलाई थाहा होला ? हामीकहाँ संवेदनशील सूचना पूर्वाधार, संवेदनशील निकायका सूचना प्रविधि प्रणाली र उपकरण सुरक्षित बनाउने नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रिया वा मापदण्ड केही बनेका छैनन्। यसले गर्दा विशिष्ट व्यक्तिलाई सरकारले दिने मोबाइल, ल्यापटप वा कम्प्युटरमा जे पनि हुन सक्ने खतरा छ।

साइबर आक्रमण र जोखिमका अनेक घटना भइरहेका छन्। तर, यसबारे लेख्दा वा बोल्दा त्रास फैलाइयो भन्ने आरोप लाग्छ। हामीले साइबर सुरक्षाका विषयमा सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध डेटा अध्ययन गरेर निकाल्दै आएको राष्ट्रिय जोखिम प्रतिवेदनसमेत पछिल्लो समय यस्तै आरोप लागेपछि बन्द गरेका छौं। रिपोर्टले हाम्रा सार्वजनिक निकाय साइबर सुरक्षाको क्षेत्रमा कत्तिको संवेदनशील स्थितिमा छन् भन्ने केही झलक दिन्थ्यो। पछिल्लो समय त्यो रिपोर्ट ननिकाल्न कतिपयले दबाब नै दिनुभयो र डेटाहरू पाउन पनि चुनौती भयो। रिपोर्टले साइबर सुरक्षाको विषयमा नेपाल साह्रै असुरक्षित छ भन्ने नकारात्मक सन्देश गयो, मान्छेमा डरत्रास धेरै फैलियो भन्ने गुनासा आएपछि हामीले अध्ययन गर्न छोडेका छौं। हाम्रो उद्देश्य राष्ट्रलाई सचेत गराउनु थियो। त्यसकारण साइबर सुरक्षासम्बन्धी कानुन वा बलियो मापदण्ड नआउन्जेल थ्रेट रिपोर्ट ननिकाल्ने निचोडमा पुगेका छौं।

नेपालमा साइबर सुरक्षा नीति मात्रै रहेको अवस्थामा सरकारले हाल सूचना प्रविधि तथा साइबर सुरक्षासम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा तयार गरेको छ। हामीलाई साइबर सुरक्षा कानुन नभई नहुने स्थिति आइसकेकाले यो प्रयास सराहनीय मान्नुपर्छ र विधेयक चाँडै कानुनका रूपमा आउनुपर्छ। तर प्रस्तावित विधेयकमा दुई-चार महत्त्वपूर्ण विषय छुटेकाले त्यसलाई समेट्न जरूरी देखिन्छ।

साइबर आक्रमणको घटना हुँदा कहाँ रिपोर्ट गर्ने, कति दिनमा गर्ने र रिपोर्ट नगरी साइबर आक्रमणका घटना लुकाइयो भने कस्तो सजाय हुन्छ भन्ने विधेयकमा खुलाइएको छैन। यसले गर्दा कानुनबाट जोगिन मान्छेहरूले घटना नै अगाडि नल्याउने जोखिम रहन्छ। घटना लुकाउनु पनि अपराध हो भन्नेबारे विधेयकमा उल्लेख छैन। हाम्रो देशमा 'साइबर खतराको सूचना साझा गर्ने नियमन' नभएकाले यसबारे प्रस्तावित विधेयकमै व्यवस्था हुनुपर्छ। साइबर सुरक्षा क्षेत्रमा साइबर खतराको सूचना साझा गर्ने भनेको साइबर जोखिम र प्रणालीमा भएका कमीकमजोरीबारे एक-अर्कालाई जानकारी दिनु हो ताकि आक्रमणका घटनाबाट जोगिन र प्रतिरक्षा गर्न सजिलो होस्। विदेशका कम्पनीलाई यस्तो जानकारी दियो भने उनीहरू खुसी हुन्छन्। नेपालमा चाहिँ यस्ता साइबर सुरक्षा रिसर्चरलाई गलत रूपले हेर्ने, धम्क्याउने परिपाटी छ।

विधेयकमा राष्ट्रिय साइबर सुरक्षा केन्द्र स्थापना गर्ने भनिएको छ। तर यसको काम, कर्तव्य र अधिकारमा जोखिम अनुमगन गर्ने, साइबर सुरक्षासम्बन्धी प्राविधिक मापदण्ड बनाई निर्देशक समितिमा पेस गर्नेजस्ता विषय समेटिएका छन्। केन्द्रलाई साइबर आक्रमणका घटनाको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने अख्तियारी दिनुपर्छ। अहिलेसम्म यस्ता घटनामा प्रहरी संलग्न हुन्छन्, साइबर ब्युरोले अनुसन्धान गर्छ तर ब्युरोलाई थप सहयोग गर्ने कुनै निकाय छैन। तसर्थ, राष्ट्रिय स्तरका घटना हुँदा ब्युरो मात्रै नभई प्रभावकारी अनुसन्धान गर्ने निकायका रूपमा केन्द्रलाई सँगसँगै लैजानुपर्छ।

विधेयकमा संवेदनशील सूचना पूर्वाधारको परिभाषा खुलाउन सकिएको छैन। सरकारले क्रिटिकल इन्फ्रास्ट्रक्चर तोक्न नसकेकाले परिभाषा अधुरो छ। त्यस्तै, विधेयकमा डेटा सुरक्षाको विषय पनि समावेश छैन। यसका लागि छुट्टै अर्को कानुन बनाउने हो वा यसमै राख्ने, बुझ्न सकिएको छैन। छुट्टै कानुन आउँदैन भने यसमा समावेश गर्नैपर्छ। कुनचाहिँ डेटा नेपालमा राख्न दिने र डेटा बाहिर लानुपऱ्यो भने कुन प्रक्रियाबाट लग्ने, डेटा सुरक्षित राख्न अपनाउनुपर्ने अभ्यास के-के हुन्छन्, डेटा दुरूपयोग भयो वा सुरक्षित राख्न सकिएन भने कस्तो कारबाही गर्ने भन्नेबारे खुलाउनुपर्छ।

अहिले साइबर सुरक्षाको अवस्था कस्तो छ, हाम्रा डेटा सुरक्षित छन् कि छैनन् भनेर निर्क्योल गर्ने उचित आधार हामीसँग छैन। सरकारी निकायमा प्रयोग हुने डेटा र साइबर सुरक्षाको मापदण्ड के हो ? कस्तो बेन्चमार्कमा काम गर्नुपर्छ भन्ने आधार छैन। बल्ल त कानुन बन्दै छ। कानुन बनेपछि अरू निर्देशिका आउलान्। त्यसपछि मात्रै तोकिएको बेसलाइनभन्दा हाम्रा सार्वजनिक वा निजी विवरण (डेटा) सुरक्षाका हिसाबले कस्तो स्थितिमा छन् भन्न सकिएला। साइबर सुरक्षाको अवस्था मूल्यांकन गर्न कुनै एउटा आधारसमेत बनेको छैन भने यस्तो ठाउँमा साइबर सुरक्षा र डेटा सुरक्षाको अवस्था कमजोर छ भन्ने यसै पनि पुष्टि हुन्छ।

नियामकहरूमध्ये नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र नेपाल राष्ट्र बैंकले साइबर सुरक्षासम्बन्धी केही व्यवस्था गरेका छन्। प्राधिकरणले सन् २०२० मा साइबर सुरक्षा विनियमावली बनाएर दूरसञ्चार र इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूका सूचना प्रविधि प्रणाली र पूर्वाधारलाई साइबर आक्रमण र जोखिमबाट सुरक्षित राख्ने नीतिगत प्रयास गरेको छ। तीन वर्षअघि मात्रै विनियमावली बनेको हुनाले साइबर सुरक्षा र डेटा सुरक्षाका विषयमा यो क्षेत्रको पनि लामो अनुभव छैन। अर्को नियामक राष्ट्र बैंकले सन् २०१२ मा सूचना प्रविधि गाइडलाइन र गत भदौमा साइबर रेजिलियन्स गाइडलाइन जारी गरेको थियो। यी दुवै अनिवार्य लागू हुनैपर्ने नभएर संस्थागत सुशासनका लागि सुझावपूर्ण निर्देशिका मात्रै हुन्।

नेपालमा हामीजस्ता साइबर सुरक्षासम्बन्धी अनुसन्धान गर्ने प्रोफेसनल वा निकायहरूले भोग्दै आएको मुख्य समस्या 'इन्फर्मेसन सेयरिङ' सम्बन्धी ज्ञान र नीतिगत व्यवस्थाको अभाव हो। अनुसन्धानका क्रममा हामीले कुनै सार्वजनिक निकायका प्रणालीमा साइबर आक्रमण भइरहेको वा त्यहाँका डेटा चोरी भएर डार्क वेबमा बेचिएको पायौं र सम्बन्धित निकायलाई रिपोर्ट गऱ्यौं भने हामीलाई नै चुनौती हुन्छ। 'तैंले नै गरेको होस् कि' भनेझैं गरिन्छ। धेरैजसो अवस्थामा रिसर्चरलाई नै फसाउने काम भइरहेको छ। त्यसकारण हिजोआज साइबर सेक्युरिटी रिसर्चरहरू सार्वजनिक वा निजी कुनै पनि निकायलाई जोखिमबारे जानकारी दिन रूचाउँदैनन्।

नेपालमै बसेर साइबर सुरक्षा क्षेत्रमा सक्रिय काम गर्नेको संख्या २ सयदेखि ५ सयसम्म छ। अमेरिका, क्यानडालगायत देशमा साइबर सुरक्षा विज्ञका रूपमा ठुल्ठूला कम्पनीमा नेपाली जनशक्तिले काम गरिरहेका छन्। नेपालमा स्लिङ्टनलगायत कलेजले वर्षको २५० देखि ३ सय जना साइबर सुरक्षाका जनशक्ति तयार गरिरहेका छन्। उनीहरूमध्ये कैयौं निजी र सरकारी क्षेत्रमा प्रवेश गर्छन्। उनीहरूले विकास गरेका साइबर सुरक्षा प्रोडक्ट र प्रदान गर्ने सर्भिसलाई सरकारले प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने हो। तर अहिलेसम्म सरकारले सूचना प्रविधिसम्बन्धी जति पनि ठूला परियोजना लागू गर्न खोजेको छ, ती सबैमा प्रोडक्ट र सर्भिस विदेशबाट ल्याएको देखिन्छ। नेपालीले सक्दैनन्, त्यो स्तरको दक्षता छैन भन्ने मानसिकता छ। जबकि अमेरिकी स्टक एक्सचेन्ज 'नास्डाक' मा सूचीकृत भएको फ्युजमेसिनजस्तो कम्पनी हामीसँगै छ। माइक्रोसफ्टका लागि काम गर्ने क्लाउड फ्याक्ट्रीजस्तो कम्पनी पनि हामीसँग छ। नेपाल सरकार र यहाँका विज्ञले किन नजरअन्दाज गरेका हुन्, बुझ्न सकिएको छैन।

नेपालको निजी र सरकारी दुवै क्षेत्रलाई साइबर सुरक्षा अझै पनि नयाँ विषय हो। डिफेन्स (प्रतिरक्षा) र सेक्युरिटी एडमिनिस्ट्रेसन (सुरक्षा व्यवस्थापन) का लागि उहाँहरूलाई आ-आफ्नो आवश्यकताअनुरूप बेग्लाबेग्लै किसिमका धेरै प्रोडक्ट र प्रविधि चाहिनेवाला छ। त्यसका लागि सबैभन्दा पहिला स्वदेशी साइबर सुरक्षा कम्पनीसँग मिलेर प्रोडक्ट निर्माणमा लाग्नुपर्छ। विदेशी कम्पनीलाई ४/५ मिलियन डलर तिरेर सामान ल्याउनुभन्दा यहाँका विश्वविद्यालय, निजी कलेज वा साइबर सुरक्षासम्बन्धी सेवा दिने कम्पनीसँग मिलेर आवश्यकताबमोजिम सर्भिस र प्रोडक्ट बनाइमाग्नु सस्तो र फाइदाजनक हुन्छ। विदेशी कम्पनीको सेवा लिँदा मर्मत सेवा तुरून्त पाइँदैन, नेपालीलाई त 'छिटो आइज' भन्न पाइयो। विदेशी प्रोडक्टभन्दा हामीले बनाएको प्रोडक्ट ३० प्रतिशतले सस्तो पर्छ।

साइबर सुरक्षासम्बन्धी नेपालमा अहिले एन्टिभाइरस सफ्टवेयरदेखि इन्टेलिजेन्ट डिटेक्सन सिस्टम, भल्नराबिलिटी एक्सेसमेन्ट टुल बन्छन्। हाम्रोजस्ता कम्पनीले साइबर सुरक्षा मनिटरिङ गर्ने प्रोडक्ट बनाएका छन्। अन्य यस्ता कम्पनी आइरहेका छन्, जसले कम्प्लायन्स म्यानेजमेन्ट सिस्टम र रिस्क म्यानेजमेन्ट सफ्टवेयर बनाइसकेका छन्। कतिपयले त ब्लकचेन सेक्युरिटीदेखि एआईमा आधारित साइबर सुरक्षा प्रोडक्ट निर्माण गर्न थालेका छन्। अहिले नेपालमा कम्तीमा ८/१० वटा कम्पनी छन्, जसले साइबर सुरक्षासम्बन्धी विभिन्न प्रोडक्ट बनाइरहेका छन्। नेपालमा शाखा कार्यालय खोलेर साइबर सुरक्षा प्रोडक्ट बनाइरहेका विदेशी कम्पनीदेखि विदेशी ग्राहकका लागि प्रोडक्ट बनाउने नेपाली कम्पनी पनि सञ्चालनमा छन्। हाम्रै कम्पनीले बंगलादेश, दुबई, इन्डोनेसियामा साइबर सुरक्षासम्बन्धी प्रोडक्ट बेच्दै आएको छ।

पछिल्लो समय सरकारले सूचना प्रविधि क्षेत्रको विकास र डिजिटल अर्थतन्त्र प्रवर्द्धनबारे चासो दिन खोजेको देखिन्छ। राजनीतिक दलका चुनावी घोषणापत्रदेखि वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम र अन्य साझा संकल्पहरूमा पनि विद्युतीय सुशासन, सूचना प्रविधि सेवा निर्यातका विषय समेटिएको पाइन्छ। तर यी सबै मीठा गफमै सीमित छन्। चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा सरकारले सूचना प्रविधि सेवा निर्यात गर्ने उद्देश्यले खोलिएका कम्पनीले विदेशमा सम्पर्क कार्यालय खोल्न पाउने व्यवस्था गरेको थियो। नेपाल राष्ट्र बैंकको नयाँ व्यवस्थाले पनि आईटी कम्पनीले विदेशस्थित आफ्नो खातामा सोझै रकमान्तर गर्न सक्ने भनेको थियो। यही सुनेर हाम्रा कतिपय कम्पनी विश्व बजारमा पुगौं न त भनेर शाखा खोल्ने प्रक्रियाबारे बुझ्न जाँदा न अर्थ मन्त्रालय न राष्ट्र बैंकका अधिकारीले यसबारे जानकारी दिन सके। अनुमति लिन जानुपर्ने जुन जुन निकाय छन्, त्यहाँ नै यसबारे कसैलाई थाहा नभएको प्रतिक्रिया आयो।

देशको डिजिटल रूपान्तरण गर्ने भन्दै त्यत्रो डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क बन्यो तर त्यसमा साइबर सुरक्षाको विषय समावेश भएन। जताततै डिजिटाइजेसनको कुरा हुँदा साइबर सुरक्षा छुटिरहेको हुन्छ। भारतका प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले डिजिटल भारत साइबर सुरक्षाबिना अधुरो हुन्छ भनेका थिए। डिजिटल नेपाल पनि साइबर सुरक्षाबिना अधुरो हुने भएकाले सरकारी, निजी, व्यक्तिगत र सामूहिक तवरले यसलाई प्राथमिकतामा राख्न जरूरी छ।

पूर्वी युरोप र मध्यपूर्वी देशमा युद्ध चलिरहेकाले विश्वमा अहिले ह्याक्टिभिस्ट समूहको धेरै चहलपहल छ। यसले गर्दा हामीकहाँ पनि सरकारी निकायका सूचना प्रविधि प्रणालीमा डी-डस आक्रमणका घटना पटक-पटक दोहोरिरहेका छन्। निजी क्षेत्रतिर मालवेयर आक्रमण बढी भइरहेको छ। इन्फो स्टिलर मालवेयर भन्ने छ, यसले ब्राउजरको टोकन र हिस्ट्री चोर्ने काम गर्छ। ब्राउजरको टोकन चोर्दा हाम्रा विभिन्न प्लाटफर्मको सुरक्षा प्रबन्धलाई अपनाइने टु फ्याक्टर अथेन्टिकेसन बाइपास गर्न सम्भव हुन्छ। फेसबुक, ह्वाट्सएपजस्ता सामाजिक सञ्जाल र क्र्याक सफ्टवेयरमार्फत इन्फो स्टिलर मालवेयर इन्फेक्ट भइरहेको छ। यो स्तरको आक्रमण उल्लेख्य मात्रामा बढेको छ।

हिजोआज त साइबर सुरक्षा भनेको काम अड्काउने विषय हो, यो आवश्यक छैन भन्न थालिएको छ। निजी र सार्वजनिकतिर ४० प्रतिशतले मात्रै चाहिन्छ भनेको सुनिन्छ, बाँकी ६० प्रतिशतले साइबर सुरक्षा भनेको काम नलाग्ने वस्तु हो, कम्पनीहरूले व्यापार बढाउन बढाइचढाइ गरिरहेका छन् भन्न थालेका छन्। दुई-तीन वर्षअघि यस्तो बुझाइ थिएन, अहिले आएर हाम्रा कर्पोरेट क्षेत्र, सरकारी र नियामक निकायले समेत साइबर सुरक्षालाई अवरोध मानेको देख्दा अनौठो लाग्छ। उनीहरूले यसको महत्त्व नबुझेका हुन्। तसर्थ, नेपालमा साइबर सुरक्षाबारे माथिल्लो तहदेखि साक्षरता बढाउन थाल्नुपर्छ, निकायहरूमा साइबर सुरक्षा प्रबन्धलाई अनिवार्य गरिनुपर्छ।

साइबर सुरक्षाबारे नेपालमा जति धेरै जनता सचेत भइरहेका छन्, त्यो अनुपातमा संस्थाहरू सचेत हुन सकेका छैनन्। जस्तैः हाम्रा बैंक तथा डिजिटल वालेटहरू साइबर सेक्युरिटी सर्टिफाइड छन् तर नियामक नेपाल राष्ट्र बैंक आफैं भने सर्टिफाइड छैन। राष्ट्र बैंक मात्रै होइन, कुनै पनि नियामक र सरकारी निकाय साइबर सुरक्षामा सर्टिफाइड छैनन्। अब साइबर सुरक्षाबारे सर्वसाधारणलाई जानकारी फैलाउनुअघि संस्थाहरूलाई सचेत बनाउन जरूरी छ।

प्रधानमन्त्री कार्यालयदेखि सबै मन्त्रालय, महाशाखा, विभाग र नियामक निकाय सबैभन्दा पहिला यस विषयमा साक्षर हुनुपर्छ। उहाँहरूले आफ्ना डिभाइस र सिस्टम जोगाए मात्रै अरूलाई पनि 'जोगाऊ है' भनेर निर्देशन दिन सहज हुन्छ। आफैं सुरक्षित नभइरहेका बेला अरूलाई सुरक्षित हुन आदेश दिँदा कसले पत्याउने ? साइबर सुरक्षा प्रत्याभूतिको प्रक्रिया माथिल्लो तहबाट सुरू गरिनुपर्छ, तलबाट होइन। (इकान्तिपुर)

हाम्रो राजनीतिमाथि प्रश्न

प्रेमप्रसाद ढकाल

जनताको ठूलो बलिदान र लामो संघर्षले ल्याएको परिवर्तनबाट जनताले जुझारू, शक्तिशाली र इमानदार नेतृत्व खोजेका थिए । बोलीवचनमा मात्र होइन, कर्ममा पनि नेतृत्व इमानदार बनोस् भन्ने चाहेका थिए । मुलुकको विकासका लागि शासन, सुशासन र अनुशासन जरूरी हुन्छ । भ्रष्टले हदैसम्मको सजाय पाउनुपर्छ । जनता अनुशासनमा बस्नुपर्छ । रानीतिक दल र त्यसको नेतृत्व जनताप्रति उत्तरदायी हुनुपर्छ । देशको विकास, जनताको समृद्धि र सुशासन सरकारको लक्ष्य हुनुपर्छ ।

सम्भावनाका हिसाबले हाम्रो देश बनाउनै नसकिने अवस्थामा पुगेको छैन । चुनौती छन्, समस्या पनि बग्रेल्ती होलान्, तर व्यवस्थापन गर्न नसकिने खालका छैनन् । नीति, नियम र योजना तर्जुमा गर्दा त्यसको निर्दिष्ट लक्ष्य कहाँसम्मको हो र यो कहिलेसम्म पूरा गर्न सकिन्छ र गर्नुपर्छ, सो प्रस्ट हुनुपर्छ । विकासका लागि पूर्वाधारको समय कति र उत्पादन व्यवस्थापनको समय कति हो, निश्चित गरिनुपर्छ । स्थानीय उत्पादनलाई सहयोग नगर्ने, स्वदेशमै रोजगारी दिन नसक्ने र कार्यान्वयन हुन गाह्रो हुने खालका योजना छन् भने तिनलाई सुरूमै हटाउनुपर्छ । योजना बनाएर मात्रै हुन्न, त्यसको फलदायी उपलब्धि आउनुपर्छ भन्नेतिर जनताको आकर्षण थियो, तर नेतृत्वको ध्यान त्यतातिर पुगेन । अझै पनि नेतृत्व अलि गम्भीर र निःस्वार्थी भयो भने परिवर्तन टाढा छैन । यो आमविश्वासको कुरा हो ।

बहुदलीय व्यवस्था र लोकतन्त्रको उपयोग गर्ने नाममा हामी जानेर वा नजानेर धेरै ठाउँमा धेरैपटक चुकिसक्यौँ । यति हुँदा पनि जनताले राजनीतिक दल र तिनका नतृत्वका गफमा विश्वास गरेर पटक–पटक साथ दिइरहे । भ्रष्टाचारलाई निर्मूल गरी स्थानीय उत्पादन बढाउने, रोजगारी दिने र महँगीविरूद्ध सडकमा आई जनतालाई साथ दिने नेतृत्व जनताले खोजेका थिए । भ्रष्टाचार गर्ने र कर नतिर्नेको कालो धनलाई प्रयोग नगर्ने नेतृत्व जनताको रोजाइमा थियो, तर त्यसो हुन सकेन ।

भाइभतिजा र आफन्तको लावालस्करभित्र हौसिएको नेतृत्व बनोस् भन्ने मत जनताको थिएन । आफूले चुनेको नेतृत्व भ्रष्ट, घुसखोर तथा बिचौलियालाई जोगाएर उनीहरूकै संरक्षक बनेको दृश्य जनताले हेर्न चाहेका थिएनन्, तर अहिले भयो त्यस्तै । नेतृत्वमा भागबन्डा गर्ने, अनियमिततामा एक हुने र नियम, कानुन र पद्धतिको उल्लंघन गर्दै सेटिङ मिलाएर बिचौलियामार्फत स्वार्थ पूरा गरी आफू चोखो देखाउने होडबाजी हाबी भयो ।

हरेक निकायका नेतृत्व तहको यो भित्री मुखौटो बिस्तारै खुल्दै गएको आभास जनतालाई भएको छ । जनताले चुनेर पठाएका नेताहरूको अहिले को–कस्ता व्यक्तिसँग उठबस छ ? उनीहरूबाट भए गरेका र गराइएका कामले समाजमा कस्तो असर पारेका छन् ? र जनताको कस्तो प्रतिक्रिया आइरहेछ ? यी सबै कुरा कसैलाई बताइरहनु जरूरी छैन । सबै सार्वजनिक नै छ । नेतृत्वमा पुगेका ठूला दल र त्यसका शीर्ष नेतृत्वको मिलिभगत निर्णयलाई नै सर्वमान्य सिद्धान्त बनाउन खोज्नु सार्वभौम जनताको अपमान हो । यसको बदला जनताले कुनै न कुनै दिन अवश्यक लिनेछन् ।

अहिलेको पुस्ताले गाउँ देखेन होला । पैदल हिंडेन होला । दुःख, अभाव के हो, बुझेन होला । त्यति धेरै संघर्ष या आन्दोलन गरेको पनि देखेको छैन होला, तर उसलाई अहिले विश्वमा कहाँ के भइरहेको छ, त्यो सबै थाहा छ । अमेरिका, बेलायत, जापान, चीनमा के–कस्ता सम्भावना थिए ? उनीहरूले समस्या र चुनौतीको सामना कसरी गरे ? र, त्यो स्तरसम्मको विकासमा पुग्न उनीहरूलाई कति समय लाग्यो ? यो सबै अहिलेको पुस्तालाई राम्रै थाहा छ । नयाँ–नयाँ प्रविधिको पर्याप्त ज्ञान छ, ऊसँग ।

मुलुक दिन–प्रतिदिन अझ अधोगतितिर गइरहेको छ । परनिर्भरता बढेको छ । रेमिट्यान्सको भरमा देश थामिएको छ । आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रको अवस्था डामाडोल छ । बेरोजगारीदर भयावह छ । यस्तोमा हाम्रो राजनीतिक नेतृत्वले के हेरिरहेको छ ?

विकासका सम्भावना पहिल्याएर अगाडि बढ्न सक्ने प्रचुर सामार्थ्य छ । विषयको विज्ञता पनि छ । तर, उसलाई काम गर्ने ठाउँ र अवसर भने छैन । देशभित्र जति पनि आयोग, समिति र उपसमिति बन्छन्, जति पनि देशमा राजदूतावास छन्, ती सबैमा दल र नेताको भागबन्डा छ । मन्त्रालय मन्त्रालयमा भागबन्डा छ ।

सार्वजनिक निकाय सबैतिर भागबन्डा छ । सम्बन्धित क्षेत्रको विज्ञता, कामको अनुभव, सीप, कौशल केही चाहिन्न । पार्टीको झोला बोकेको भरमा नियुक्ति पाइन्छ । स्कुल, कलेज, विश्वविद्यालय जहाँसुकै सेटिङ छ । शिक्षा क्षेत्र होस् या स्वास्थ्य, नेताको सिन्डिकेटकै दबदबा छ । यो सिन्डिकेटले विज्ञता चिन्दैन, मात्र आफ्नो हो कि होइन भनेर हेर्छ । आफूलाई हेर्छ । तर, राज्यसत्तालाई आफ्नो पार्टीको, आफ्ना मान्छेको र आफू अनुकूलको बनाएर आमजनताको भविष्यमाथि कुठाराघात गर्ने छुट कसैलाई पनि छैन ।

हामी कस्तो प्रणाली बसाउन खोज्दै छौँ ? भावी पुस्तालाई के सिकाउँदै छौँ ? सोचौँ । यस्तो प्रणालीले देश उँभो लाग्दैन । विज्ञताको कदर गर्न सिकौँ । विश्व अर्थतन्त्रको मालिक बन्न छिमेकी देश चीन त्यो प्रतिस्पर्धामा अब्बल भएर किन अगाडि बढिरहेको छ ? आफूलाई विश्व अर्थतन्त्रको मालिक ठान्ने राष्ट्रहरू किन हायलकायल भइरहेका छन् ? चीन आर्थिक रूपमा मात्रै होइन, आधुनिक प्रविधिमा पनि उदाउँदो राष्ट्र हो ।

ऊसँग अर्थतन्त्रको सबलीकरणलाई ध्यान दिने मात्रै नभई विभिन्न आधुनिक प्रविधि र प्रशासनिक निकायलाई चुस्त र दुरूस्त सञ्चालन गर्न सक्ने विषयगत विज्ञको नेतृत्व छ । चाहे पार्टीको उच्च ओहोदामा होस् वा प्रशासनिक निकायको नेतृत्वमा होस्, त्यहाँ विश्वका विभिन्न ख्यातिप्राप्त विश्वविद्यालयबाट पढेर आएका विज्ञ व्यक्तिकै नेतृत्व छ । उसको नेतृत्वमा चल्ने टिम छ । त्यो समूह निश्चित समयभित्र नतिजामुखी परिणाम ल्याउन निरन्तर क्रियाशील छ । यसरी उदाएको छ चीन । तर, हाम्रोमा सिन्डिकेटका नाममा पाखा लगाइएका र दलको झोला बोक्न नचाहेका सयौँ विषयविज्ञ बिदेसिन बाध्य छन् । राज्यको पहुँचमा पुगेकाहरूसँग आफू सुविधा लिने र नेता रिझाउनेबाहेक अको केही कामै छैन अनि कसरी हुन्छ राष्ट्रको उन्नति ?

देशको विकास र जनताको समृद्धि सजिलै प्राप्त हुने विषय होइन । यसका लागि दूरदर्शी नेतृत्वको खाँचो पर्छ । विकासका पूर्वाधार के–के हुन् ? कसरी चलाउने ? कहाँबाट सुरू गर्ने ? त्यसको प्रस्ट ज्ञान हुनुपर्छ । जनताको रोजीरोटी मुख्य कुरा हो । पहिलो ध्यान त्यहाँ जानुपर्छ । गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा तथा नागरिकको जिउधनको सुरक्षा प्राथमिकताका विषय हुन् ।

मानव संसाधनमा व्यापक लगानी गर्दै कृषिलाई इन्टरप्राइजेजका रूपमा लिएर गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास गरी उत्पादनकेन्द्रित आयोजना निर्माणमा हामी किन धेरै पछि छौँ ? त्यहाँ गम्भीर हुनुपर्छ । हाम्रो भूगोल सुहाउँदा अग्ला–अग्ला डाँडा आफैँमा 'भ्यू टावर' हुन्, तर तिनै अग्ला डाँडामा भ्यू टावर बनाउने नाममा हामीले अर्बौं खन्यायौँ । बाटो लाने नाममा भइरहेका खेतीयोग्य जमिन मासेर तथा बस्ती उजाड पारियो । न त्यसले उत्पादन दियो न त रोजगारी नै । उल्टै रातारात गाउँ रित्तिंदै गए । खेतबारी बाँझा भए । सहर भरिँदै गयो । बेरोजगारको संख्या थपिँदै गयो ।

विदेश जाने युवाको लस्कर झनै बढ्यो । भ्यू टावर र बाटोले अरू के दियो ? आर्थिक निर्भरता बढाउन उत्पादन कति बढ्यो ? रोजागारी कति दियो ? ग्रामीण क्षेत्रका जनताको रोजीरोटीमा के–कति परिवर्तन आयो ? समीक्षा गरौँ । गरिबीबाट माथि उठेका विश्वका देशहरूले ग्रामीण विकासको क्षेत्रमा गरेका कामबाट सिकौँ । आन्तरिक राष्ट्रियता बलियो बनाउँदै उत्पादनमुखी रोजगारी सिर्जना गरौँ । आत्मनिर्भर बनौँ । सबै शक्ति मिलेर वैदेशिक हस्तक्षेपविरूद्ध एक भएर लडौँ । अहिले चलाइएको र चलिरहेको राजनीतिक सिन्डिकेटलाई स्वार्थकेन्द्रित चिन्तनबाट निकालेर जनताकेन्द्रित बाटोतिर मोडौँ । जनतामारा राजनीतिक सिन्डिकेट बन्द गरौँ ।

> देशको विकास र जनताको समृद्धि सजिलै प्राप्त हुने विषय होइन। यसका लागि दूरदर्शी नेतृत्वको खाँचो पर्छ। विकासका पूर्वाधार के–के हुन् ? कसरी चलाउने ? कहाँबाट सुरु गर्ने ? त्यसको प्रस्ट ज्ञान हुनुपर्छ। जनताको रोजीरोटी मुख्य कुरा हो। पहिलो ध्यान त्यहाँ जानुपर्छ।

सधैँ सबैलाई समयले जिम्मेवारी दिँदैन । मानिस समयले दिएको नेतृत्वदायी जिम्मेवारीलाई कुशलतापूर्वक पूरा गरेर महान् बन्ने हो । चीनका देङ स्याओ पिङ, मलेसियाका महाथिर मोहमद, सिंगापुरका ली क्वान यू, दक्षिण अफ्रिकाका नेल्सन मन्डेलाहरू सपना बोकेर देश बनाउन अएका नेता थिए । समयले उनीहरूलाई मौका दियो । उनीहरूले निःस्वार्थ भई काम गरे र जनताको विश्वास जिते । देश बनाएरै छाडे । विश्व इतिहासमा महान् बने ।

नेताहरूले चाहेर लागिपरे भने देश बन्न समय लाग्दैन भन्ने उदाहरण दिए उनीहरूले । तर, हाम्रो भने अवस्था सधैँ उही रह्यो । मुलुक दिन–प्रतिदिन अझ अधोगतितिर गइरहेको छ । परनिर्भरता बढेको छ । रेमिट्यान्सको भरमा देश थामिएको छ । आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रको अवस्था डामाडोल छ । बेरोगारीदर भयावह छ ।

युवा तथा सक्षम र योग्य जनशक्ति पलायन भइरहेको छ । नेताहरू व्यक्तिगत तथा दलगत सत्तास्वार्थमा केन्द्रीकृत छन् । राजनीति विषाक्त छ । दिशाहीन र दिग्भ्रमित बन्दै गएका नेताहरूको उत्तेजक राजनीतिक भाषणबाट जनता वाक्क भएका छन् । गोयबल्स शैली अपनाएर भए पनि नेताहरू सत्तामा टिकिरहन चाहन्छन्, तर जनताको बुझाइ र समयको बहाव नेताहरूले सोचेभन्दा फरक भइसकेको छ । सु[illegible]ने हो भने अब नेताहरू बदलिनुपर्छ । जनतामा भ्रम नछरी आफ्ना कमजोरी सुधार्नुपर्छ । व्यवस्थाभित्रका कमजोरी हटाई सही सूचना मात्र जनतामा सम्प्रेषण गर्नुपर्छ । समय अझै छ । यदि देश र जनताप्रति समर्पित हुन चाहने हो भने पहिला आफूलाई बदल । सपना देख । आफ्ना मान्छे बदल । मन बदल । रीत बदल । परम्परा बदल । यदि कतै पनि बदलिन सकेनौ भने समयानुसार बदलिँदै गएका जनताको आक्रोशले मान्छे मात्र होइन, व्यवस्था नै बदल्न सक्छ । त्यतिवेला तिम्रो सिन्डिकेटको सुमेरू घुम्ने ती यावत् मान्छे को कसको दैलो कुर्न कहाँ पुग्छन्, ठेगान हुँदैन । (नयाँ पत्रिका)

लगानीका लागि बाधक ठानिएका ऐन सुधार गरिन्छ : अर्थमन्त्री

काठमाडौं । अर्थमन्त्री वर्षमान पुन अनन्तले लगानी सम्मेलनअघि लगानी वातावरण निर्माणका लागि बाधक ठानिएका करिब दर्जन कानुन संशोधन गरिने बताएका छन् ।

नेपालका लागि अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (आइएमएफ) की आवासीय प्रतिनिधि टेरेसा डबान सान्चेजसँग मंगलबार मन्त्रालयमा भएको भेटमा मन्त्री पुनले लगानी प्रवर्द्धनका लागि बाधक ठानिएका प्रावधान संशोधन गरी लगानीमैत्री कानुन बनाउने तयारी अन्तिम चरणमा पुगेको बताए । लगानी सम्मेलनको तयारी तीव्र रूपमा अघि बढेको उनको भनाइ थियो ।

लगानी वातावरण बनाउन संघीय संसद्का दुवै सदनले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण तथा व्यावसायिक वातावरण प्रवर्द्धनसम्बन्धी विधेयक पारित गरेको र बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी विधेयक सरकारले संसदमा प्रस्तुत गरिसकेको जानकारी उनले दिए ।

मन्त्री पुनले सन् २०२६ मित्र नेपाल अति कम विकसित मुलुक (एलडिसी) बाट मध्यम आययुक्त विकासशील मुलुकमा स्तरोन्नति हुने तयारीमा रहेको भन्दै विकास साझेदार संस्थासँग सहुलियतपूर्ण कर्जा लिने नीतिमा रहेको बताए ।

मन्त्री पुनले कोभिड- १९ महामारी र रूस-युक्रेन युद्धको प्रभावका कारण शिथिल भएको नेपाली अर्थतन्त्र क्रमशः सुधारको बाटोमा रहेको उल्लेख गरे । सरकारले राजस्व चुहावट नियन्त्रणका लागि विशेष कार्ययोजना बनाएर काम अघि बढाएको जनाए ।

कर प्रणाली सुधार सुझावसम्बन्धी समितिले हालै मात्र बुझाएको प्रतिवेदन अध्ययन चरणमा रहेको भन्दै उनले समितिको सुझावका आधारमा कर नीतिमा सुधार गर्ने बताए ।

विगतमा जस्तो ट्रेड युनियन समस्या नरहेको, राजनीतिक कारणले हुने बन्द, हडतालको स्थिति अन्त्य भएको तथा नेपालका दुवै छिमेकी मुलुकले गरिरहेको तीव्र आर्थिक वृद्धिको सकारात्मक प्रभावका कारण नेपाल वैदेशिक लगानीका लागि उपयुक्त गन्तव्य भएको दाबी मन्त्री पुनको थियो । पुँजीगत खर्चको स्थिति सन्तोषजनक नरहेको स्वीकार गर्दै मन्त्री पुनले सरकारी निकायहरूको खर्च गर्ने क्षमता वृद्धि गरिने उल्लेख गरे ।

भेटमा आइएमएफकी आवासीय प्रतिनिधि सान्चेजले नेपालको पछिल्लो आर्थिक सूचक राम्रो रहेको बताइन् । नेपालको आर्थिक प्रणाली स्थिर रहेकामा पनि उनले प्रशंसा गरिन् ।

यस्तै, उनले आगामी १६ र १७ वैशाखमा काठमाडौंमा हुने लगानी सम्मेलनमा आइएमएफका तर्फबाट उच्चस्तरको प्रतिनिधित्व हुने जानकारी मन्त्री पुनलाई गराइन् ।

थपिए तीनवटा पाँचतारे होटेल

काठमाडौं । यो वर्ष पाँचतारेको सूचीमा तीनवटा होटेल थपिएका छन् । पर्यटन विभागले भैरहवाको सिद्धार्थ भिलासा, लाजिम्पाटको दुसित प्रिन्सेस र धुम्बाराहीको अकामा होटेललाई पाँच तारा स्तरमा वर्गीकरण गरी इजाजतपत्र दिएको हो । पाँच तारा पाउने तीनवटा होटेलमा दुई सय ९७ कोठा रहेका छन् । सिद्धार्थ भिलासामा ८५, दुसित प्रिन्सेसमा १०७ र अकामा होटेलमा १०५ कोठा रहेका छन् । यससँगै पर्यटन विभागबाट पाँचतारे स्तरको इजाजात लिने होटेलको संख्या २२ पुगेको छ ।

थप चार होटेल पाँचतारेको मान्यता लिने पर्खाइमा रहेको विभागले जनाएको छ । धुलिखेलको दुसित थानी रिसोर्ट, लुम्बिनीको पवन प्यालेस, सोल्टी वेस्टेन्ट इटहरी, बुढानीलकण्ठको लेमन ट्रीलगायत होटेल पाँचतारा स्तर वर्गीकरणका लागि तयारी गरिरहेका छन् ।

साढे दुई दशकको हस्पिटालिटी अनुभव भएको सिद्धार्थ हस्पिटालिटी ग्रूपले भैरहवामा 'सिद्धार्थ भिलासा' सञ्चालनमा ल्याएको हो । यो ग्रूपको पहिलो पाँचतारे होटेल हो । होटेलको स्थलगत अनुगमन तथा निरीक्षण गरी स्तरोन्नति गरेको पर्यटन विभागले जनाएको छ । करिब पाँच बिघामा फैलिएको होटेलमा साना-ठूला गरी पाँचवटै कन्फ्रेन्स हल र पाँचवटै रेस्टुरेन्ट रहेका छन् । साढे दुई अर्ब लगानीमा सञ्चालनमा आएको होटेलमा १५ सयजना क्षमताको देशकै ठूलो ब्यांक्वेट हल रहेको सिद्धार्थ ग्रूपका सिइओ कृष्ण न्यौपानेले बताए । होटेलले पाँच तारा स्तरको मान्यता पाएसँगै व्यापारमा अझ राम्रो हुने विश्वास न्यौपानेको छ । होटेलमा क्यासिनो सञ्चालनमा आएपछि पाँच सयले रोजगारी पाउने उनको भनाइ छ । होटेलमा क्यासिनोका लागि संरचनासमेत निर्माण भइसकेको छ ।

भैरहवा-लुम्बिनी क्षेत्रमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धनमा होटेलले ठूलो भूमिका निर्वाह गर्ने ग्रूपका अध्यक्ष लक्ष्मण न्यौपानेले बताए । सिद्धार्थ ग्रूपले 'भिजन २०३०' योजनाअन्तर्गत सन् २०३० सम्ममा स्वदेश तथा विदेशमा कम्तीमा ५८ वटा साना तथा ठूला आउटलेट सञ्चालन गर्ने योजना बनाएको छ । अगामी वर्ष कैलालीको धनगढी र तनहुँको दमौलीमा नयाँ होटेल तथा रूपन्देहीको योगीकुटीमा ब्यांक्वेटसहितको रेस्टुरेन्ट सञ्चालनमा ल्याउँदै छ । पृथ्वी राजमार्गमा रहेको सिद्धार्थ रिभरसाइड रिसोर्टलाई चारतारेमा स्तरोन्नति गर्ने काम भइरहेको छ ।

हालै पाँच तारा स्तरको स्तर वर्गीकरण भएको धुम्बाराहीको अकामा होटेल चार वर्षअघि सञ्चालनमा आएको हो । नौ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको होटेलमा गैरआवासीय नेपालीको लगानी छ । होटेल ल्हासा इन्टरनेसल समूहले अढाई अर्ब लगानीमा लाजिम्पाटमा सञ्चालनमा ल्याएको दुसित प्रिन्सेस होटेल पनि पाँच तारा स्तरको स्तर वर्गीकरण भएको छ । यही साउनदेखि सञ्चालनमा आएको यस होटेलको व्यवस्थापन थाइल्यान्डको प्रख्यात हस्पिटालिटी कम्पनी दुसित इन्टरनेसनलले सम्हालेको छ । १२ तलाको दुसित प्रिन्सेसमा रूफटप स्विमिङ पुल र बार छ ।

माघदेखि सञ्चालनमा आएको वर्णबास होटेलले पर्यटन विभागबाट लक्जरी बुटिक होटेलको मान्यता पाएको छ । व्यवसायी राजेन्द्र बजगाईंले करिब एक अर्बभन्दा बढी लगानीमा सञ्चालनमा ल्याएको होटेलमा ४८ कोठा छन्, जसमध्ये ६ वटा प्रेसिडेन्सियल स्विट र १८ वटा स्विट हुन् । होटेलको छानो सगरमाथा चुचुरोजस्तो आकृतिमा बनाइएको छ, जुन होटेलको आकर्षक पाटो हो । स्विमिङ पुलको नाम 'गोक्यो' राखेका छन् । होटेलमा 'साउथ कोल' नामक बार पनि छ । साउथ कोल र गोक्यो लेक सगरमाथा क्षेत्रमै पर्छन् ।

वर्णबाससहित लक्जरी बुटिक होटेल तीन पुगेको पर्यटन विभागका अधिकृत तामाङले बताए । बत्तीसपुतलीको द्वारिकाज र सिंहदरबार दक्षिण ढोकाको बसेरा होटेलले यसअघि नै लक्जरी बुटिक होटेलको स्तर वर्गीकरण भई इजाजतपत्र पाइसकेका छन् । द्वारिकाज होटेल अतिविशिष्ट र विशिष्ट पाहुनाको पहिलो रोजाइमा पर्छ । लक्जरी बुटिकको मान्यता पाउनु पाँचतारे वा सोसरह रहेको उनको भनाइ छ ।

खेलकुद

आयरल्यान्ड 'ए'ले जित्यो नेपाल एविरुद्धको सिरिज

नेपाली राष्ट्रिय क्रिकेट 'ए' टोलीले सोमबार आयरल्यान्डको 'ए' टोलीविरुद्ध टी-२० सिरिजमा रोमाञ्चक तीन रनको जित निकालेको छ । लगातार दुई खेलमा पराजित हुँदै सिरिज गुमाइसकेको नेपालले त्रिवि क्रिकेट मैदानमा सम्पन्न तेस्रो खेलको अन्तिम ओभरमा जित हात पारेको हो । पहिलोपटक ब्याटिङ गरेको नेपालले निर्धारित २० ओभरमा सात विकेट गुमाएर दुई सय १३ रनको विशाल योगफल कटाएको थियो ।

चालू सिरिजमा पहिलो ब्याटिङ गरेको टोलीले दुई सय रनको योगफल पार गरेको हो । यसअघि आयरल्यान्डले अघिल्ला दुई खेलमा पहिलो ब्याटिङ गरी दुई सय रनमाथि योगफल खडा पारेको थियो । तेस्रो खेलमा नेपालका ब्याट्सम्यानले उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दा आयरल्यान्ड दबाबमा देखियो । दुई सय १४ रन पछ्याएको आयरयान्डले २० ओभरमा सातै विकेटको क्षतिमा दुई सय १० रन जोड्यो । यस नजिताសँगै आयरल्यान्डले अनअफिसियल टी-२० सिरिजमा नेपालमाथि ३-० को जित निकाल्ने सपना अधुरो भएको छ ।

यससँगै नेपालले आफ्नो अन्तिम खेलमा आयरल्यान्डमाथि तीन रनको सनसनी जित निकाल्न सफल भयो । इनिङ्सको अन्तिम दोस्रो ओभरमा आयरल्यान्डले १२ रन जोडेको थियो । आयरल्यान्डका लागि हान्डले सात बल सामना गरी दुई छक्का र एक चौका प्रहार गरी २२ रनको योगदान दिए । रासिदले चार ओभरमा ५५ रन खर्चेर एक विकेट लिए । नेपालको बलिङमा विपिन खत्रीले कसिलो बलिङ गर्दै चार ओभरमा एक मेडन राखे । उनले २३ रन खर्चेर सर्वाधिक तीन विकेट लिए । नारायन जोशीले ३७ रन तथ कमल ऐरीले ४२ रन खर्चेर समान एक विकेट हात पारे ।

पहिलो ब्याटिङ गरेको नेपालको सुरू गतिलो भएन । स्कोर बोर्डमा ३३ रन गुमाउँदा नेपालले तीन विकेट गुमाइसकेको थियो । आयरल्यान्डका बलर पुनः एकपटक नेपालको ब्याटिङमाथि दबाब सिर्जना गर्न सफल भए । पहिलो खेलमा शतकीय इनिङ्स खेलेका लोकेश बम केवल आठ रनमा आउट भए । दोस्रो ओपनर देव खनाल ६ रनमा पेभेलियन फर्के । कप्तान विनोद एक छक्काको सहयोगमा ११ रन जोड्दै आउट भए ।

उनी आउट हुँदा नेपाल ४.५ ओभरमा ३३-३ को अवस्थामा थियो । त्यसपछि आरिफ सेख र बसिर अहमदबीच चौथो विकेटका लागि ४७ रनको महत्वपूर्ण साझेदारी भयो । दुवैले नेपाललाई ३३-३ बाट ८०-४ को स्थितिमा राखे । बसिरले २१ बलमा तीन चौका प्रहार गरी १९ रन जोडे । सेखले अन्तिमसम्म नटआउट रही लगातार विकेटका लागि साझेदारी गर्न सफल रहे । उनले पवन सराफसँग पाँचौं विकेटका लागि ४० रन जोडे । पवनले १२ बलमा १३ रन बनाए । नेपालको ब्याटिङ इनिङ्समा पुछारका ब्याट्सम्यानले सेखको गतिलो साथ दिए । अलराउन्ड प्रदर्शन गरेका रासिदले सेखसँग सातौं विकेटका लागि ४६ रन जोडेका थिए । रासिदले १३ बलमा तीन छक्काको सहयोगमा २४ रन बनाए । कमलसँग सेखले आठौं विकेटका लागि अविजित ४६ रन बटुल्दा नेपालले आयरल्यान्डलाई दुई सय १३ रनको योगफल खडा गरेको हो । सेखले ४८ बल सामना गरी सात चौका र ६ छक्का प्रहार गरी सर्वाधिक ९३ रनको योगदान दिए ।

लक्ष्य पछ्याएको आयरल्यान्डको इनिङ्समा दुई खेलाडीले अर्धशतकीय इनिङ्स खेलेका थिए । ओपनर रोस आदिरले उत्कृष्ट सुरुवात दिलाएको आयरल्यान्डलाई मोर्गान पिङ र गेराथ डेलानीले अर्धशतक योगदान दिएका थिए । रोसले १४ बलमा पाँच चौका र एक छक्का प्रहार गरी ३१ रनको योगदान दिए । उनी आउट हुँदा आयरल्यान्ड ३.२ ओभरमा ४० रनको अवस्थामा थियो । आयरल्यान्डले १२ रनका अन्तरमा तीन विकेट गुमाएको थियो । इनिङ्सको ३.५ ओभरमा ४१-२ मा रहेको आयरल्यान्ड ५२-४ को कमजोर अवस्थामा पुग्यो । मोर्गान र गेराथले पाँचौं विकेटका लागि १ सय २९ रनको शतकीय साझेदारी गर्दै आयरल्यान्डलाई १७.४ ओभरमा १८१-५ को बलियो अवस्थामा पुन्याए । रासिदले मोर्गानको विकेट लिँदै खेल नेपालतर्फ ल्याउने प्रयास गरे । मोर्गानले ३७ बलमा समान चार चौका र छक्का प्रहार गरी ६० रन बटुले ।

गुजरातलाई हराउँदै नेपाल फाइनलमा

नेपाली राष्ट्रिय पुरुष क्रिकेट टोली भारतमा चलिरहेको एसएमएस फ्रेन्डसिप टी-२० कपको फाइनलमा पुगेको छ । नेपालले बुधबार रणजी ट्रफी टोली गुजरातलाई ८ रनले हराउँदै अन्तिम दुईमा स्थान पक्का गरेको हो । प्रतियोगितामा नेपालले लगातार तेस्रो जित निकालेको हो । पहिलो ब्याटिङ गरेको नेपालले २० ओभरमा सात विकेट गुमाएर १८१ रनको योगफल खडा गरेको थियो । प्रत्युत्तरमा गुजरातले २० ओभरमा सात विकेट गुमाउँदै १७३ रन बनायो । गुजरातका कप्तान उमांग पटेलले २४ बलमा चार चौका र दुई छक्काको सहयोगमा सर्वाधिक ४७ रन बनाए ।

अभिषेक देसाई २० र प्रियस पटेलले १७ रन बनाए । हर्ष देसाईले १६ बलमा चार चौका र एक छक्काको मद्दतमा २९ रनको योगदान दिए । बलिङमा नेपालका लागि सोमपाल कामीले चार ओभरमा १८ रन खर्चेर दुई विकेट लिए । गुल्सन झाले चार ओभरमा ३७ रन खर्चेर २ विकेट लिए । कुशल मल्लले ३ रन खर्चेर दुई विकेट लिए । विवेक यादवले एक विकेट लिए । यसअघि पहिलो ब्याटिङ गरेको नेपालका लागि ओपनर आसिफ शेखले ८५ रनको सर्वाधिक योगदान दिए । उनले ५१ बलमा १० चौका र पाँच छक्का प्रहार गरे । अर्का ओपनर कुशल भुर्तेल ४४ बलमा नौ चौका र दुई छक्कासहित ६७ रनमा आउट भए । नेपालका ओपनरद्वयले १३.३ ओभरमा पहिलो विकेटका लागि १२५ रनको शतकीय साझेदारी गरेका थिए ।

कप्तान रोहित पौडेल ठूलो सट खेल्ने क्रममा ३ रनमा आउट भए । अघिल्लो खेलमा आक्रामक ब्याटिङ गरेका सन्दीप जोरा २ र गुल्सन ४ रनमा आउट भए । अनिल शाह शून्य र कुशल मल्ल १ रनमा आउट भए । गुजरातका जयमित पटेलले चार ओभरमा ४६ रन खर्चेर तीन विकेट लिए ।

कर्पोरेट

● सातै प्रदेशमा ग्लोबल आइएमईको वित्तीय साक्षरता

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले 'ग्लोबल मनी विक २०२४' को अवसरमा सप्ताहव्यापी रूपमा सातवटै प्रदेशमा विद्यार्थीलक्षित वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ । बैंकले आफ्ना प्रदेश कार्यालयको संयोजनमा युवा तथा विद्यार्थीलक्षित वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको हो । कार्यक्रममा बचत, कर्जा, रेमिट्यान्स, डिजिटल बैंकिङ, बिमा, लगानी, अतिरिक्त बैंकिङ सेवा, वित्तीय ठगी र वित्तीय अनुशासनसम्बन्धी विषयवस्तुबारे जानकारी गराइएको बैंकले जनाएको छ । यसका साथै देशव्यापी रूपमा गरेका अन्य वित्तीय कार्यक्रममा अहिलेसम्म सम्पन्न विभिन्न कार्यक्रममा १४ हजारभन्दा बढी कृषक, लघु, साना तथा मझौला उद्यमी, मजदुर, वैदेशिक रोजगारमा जाने सम्भावित व्यक्ति, विद्यार्थी, महिला, विप्रेषण प्रापक तथा स्थानीय युवा-युवतीको सहभागिता रहेको जनाइएको छ ।

बैंकले आफ्ना तीन सय ५४ वटै शाखामार्फत वित्तीय साक्षरता तथा डिजिटल बैंकिङ प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्देश्य राखेको जनाएको छ । हाल बैंकले देशभरमा तीन सय ५४ शाखा, तीन सय ७९ एटिएम, दुई सय ७७ शाखारहित बैंकिङ सेवा, ६७ एक्सटेन्सन तथा राजस्व संकलन काउन्टरका साथै तीनवटा वैदेशिक प्रतिनिधि कार्यालयमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ ।

● सिटिजन्स बैंकको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनलले १७औँ वार्षिकोत्सवलाई मध्यनजर गर्दै गत शनिबार निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरेको छ । वैशाख ७ गते बैंकको वार्षिकोत्सव हो । बैंकले गण्डकी प्रदेशअन्तर्गत बेनी शाखा र कर्णाली प्रदेशअन्तर्गत सुर्खेत शाखाको सक्रियतामा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविरको आयोजना गरेको हो । बैंकले बेनी नगरपालिका-६ को बेनी सञ्जीवनी हेल्थ क्लिनिक र सुर्खेतको बराहताल गिरीघाटस्थित जिपी मेमोरियल नर्सिङ होमसँगको सहकार्यमा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सम्पन्न गरेको छ । उक्त स्वास्थ्य शिविरमा करिब तीन सयजनाभन्दा बढी व्यक्तिले सेवा लिएका थिए । बैंकले निःस्वार्थ भावले विभिन्न सामाजिक गतिविधि गर्दै आएको छ ।

● एनसेल बन्यो आरएनजिसी स्र्क्याम्बल गल्फ प्रतियोगितामा तेस्रो रनरअप

एनसेलले शनिबार काठमाडौंको रोयल नेपाल गल्फ क्लबमा सम्पन्न आरएनजिसी स्र्क्याम्बल गल्फ प्रतियोगितामा तेस्रो रनरअपको उपाधि जितेको छ । प्रो सञ्जय लामाको नेतृत्वमा रहेको एनसेल 'ए' टोलीले १२ अन्डर स्कोर गर्दै तेस्रो रनरअप अर्थात् चौथो स्थान हासिल गरेको हो । यस एकदिवसीय प्रतियोगितामा कुल २९ कर्पोरेट हाउसका सहभागीले प्रतिस्पर्धा गरेका थिए । प्रत्येक टोलीमा एक व्यावसायिक गल्फर र तीन एमेच्योर गल्फर रहेका थिए र प्रतियोगिता १८ होलमा खेलाइएको थियो । एनसेल 'ए' समूहमा व्यावसायिक गल्फर सञ्जय लामासहित तीन एमेच्योर गल्फर रहेका थिए । लामाले तेस्रो रनरअप बनेकोमा १० हजार नगद पुरस्कार जितेका थिए । त्यस्तै, अर्को व्यावसायिक गल्फर सन्तोष रोक्काको नेतृत्व रहेको कैलाश हेलिकोप्टरको समूहले प्रतियोगिताको उपाधि जित्न सफल भएको थियो । रोक्काले ५० हजार रूपैयाँ जिते । मातृका आई उपविजेता बनी ३० हजार रूपैयाँ पुरस्कार जितेका थिए । त्यसैगरी, व्यावसायिक गल्फर भीमसेन चौलागाइ को नेतृत्वमा रहेको सपोर्ट नेपाल दोस्रो रनरअप बनेको थियो । चौलागाईले २० हजार रूपैयाँ पुरस्कार जितेका थिए ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकद्वारा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सम्पन्न

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न धादिङ जिल्लाको विभिन्न स्थानमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । बैंकले धादिङको रोराङ गाउँपालिका- ५ स्थित सुन्दरदीप महिला विकास बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थामा आबद्ध महिलालाई र थाक्रे गाउँपालिका-१० स्थित ठूलोपोखरीका स्थानीयवासीलाई वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सम्पन्न गरेको हो । उक्त कार्यक्रमहरूमा बैंकिङ कारोबार गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषयहरू, डिजिटल बैंकिङ प्रविधि र बैंकिङ क्षेत्रका विविध आयामबारे जानकारी गराइएको थियो । स्थानीय तहमा वित्तीय कारोबारबारे चेतना तथा पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्यले उक्त कार्यक्रम गरेको बैंकले जनाएको छ ।

● सिद्धार्थ बैंक र आइसिएफबीच सम्झौता

जोखिम व्यवस्थापन, लैंगिक, डिजिटल तथा जलवायु वित्त क्षेत्रहरूमा क्षमता अभिवृद्धि गर्न सिद्धार्थ बैंक लिमिटेड र इन्टरनेसनल फाइनान्स कर्पोरेसन (आइसिएफ)बीच सम्झौता भएको छ । बैंकले डिजिटल फर्स्ट अभ्यास अपनाई सुशासन पक्षहरूमा केन्द्रित हुँदै दिगो विकासलाई सधैँ प्राथमिकतामा राखेर आफ्ना समग्र रणनीति, वातावरणमैत्री एवं समाजकेन्द्रित बनाउँदै आएको छ । उक्त सम्झौताले बैंकको क्षमता अभिवृद्धि तथा अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यास अनुसरण गरी बैंकलाई अझ बढी सुदृढ एवं सबल बनाई आफ्ना लक्ष्यहरू हासिल गर्न थप टेवा पुग्ने विश्वास लिएको छ । आइसिएफको ग्लोबल ट्रेड फाइनान्स कार्यक्रमको सदस्य पनि रहेको बैंकले आइसिएफद्वारा आयोजित १०औँ ग्लोबल ट्रेड अवार्डमा बेस्ट अपरेटिङ बैंक इन साउथ एसिया २०२१ अवार्ड पनि पाएको छ ।

त्यसैगरी, केही समयअघि मात्र पनि सिद्धार्थ बैंक र आइसिएफबीच नेपालका लघु, साना तथा मझौला उद्यमीहरूको व्यवसायमा र जलवायु वित्त पोषणमा लगानी गर्ने सम्झौता गरिसकेको छ ।

● एनआइसी एसिया क्यापिटलको भिडियो केवाइसी प्रमाणीकरण सुरु

एनआइसी एसिया क्यापिटलले 'एनआइसी एसिया अनलाइन डिम्याट सेवा'अन्तर्गत डिम्याट खाता खोलेका ग्राहकहरूले भिडियोमार्फत केवाइसी प्रमाणीकरण गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ । प्रविधिको प्रयोग गरी सहज एवं सुलभ रूपमा ग्राहकलाई सेवा प्रदान गर्ने मुख्य रणनीतिअनुसार यो सेवा सुरू गरेको क्यापिटलले जनाएको छ । कम्पनीले यसअघि नै आफ्ना अधिकांश सेवा अनलाइन तथा विद्युतीय माध्यमबाट लिन मिल्ने गराइसकेको छ ।

विदेशमा रहेका नेपाली तथा नेपालबाटै 'एनआइसी एसिया अनलाइन डिम्याट सेवा'मार्फत डिम्याट खाता खोली प्रमाणीकरण गर्न बाँकी ग्राहकले डिम्याट खाता खोल्दा उल्लेख गरेको इमेल ठेगानामा क्यापिटलले पठाएको लिंक क्लिक गरी विवरण भरी भिडियो केवाइसी गर्न सक्नेछन् । भिडियो केवाइसी गर्दा डिम्याट खातावालाको विवरण डिम्याट खाता खोल्ने समयमा उपलब्ध गराएको विवरणसँग रूजु गरेर मात्र केवाइसी स्वीकृत गरिने क्यापिटलले जनाएको छ । साथै प्रमाणीकरण गर्न बाँकी रहेका र क्यापिटलबाट भिडियो केवाइसी गर्न लिंक प्राप्त नभएमा अथवा भिडियो केवाइसी सम्बन्धमा थप जानकारीका लागि क्यापिटलको मोबाइल नम्बरहरू ९८४७३४५०९९, ९८४७३४५१०७ र ९८४८८६५२२३ मा सोझै सम्पर्क गर्न सकिने बताइएको छ ।

● ग्लोबल आइएमई र जिआई जेडले इभी यातायातमा लगानी गर्ने

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले जर्मन सरकारको स्वामित्वमा रहेको जिआई जेडसँग सहकार्य गरी नेपालमा विद्युतीय सार्वजनिक यातायातमा लगानी गर्ने गरी सम्झौता गरेको छ ।

जिआई जेडले नेपाल सरकार, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयसँगको सहकार्यमा मिटिगेसन एक्सन फ्यासिलिटीको लगानीमा 'दीर्घकालीन विद्युतीय यातायातका लागि नेपाल' परियोजना सञ्चालन गरिरहेको छ । यता, बैंकले नेपालमा इभीको प्रयोगमा वृद्धि गर्ने उद्देश्यले इभी सार्वजनिक यातायातमा लगानी गर्न लागेको जनाएको छ ।

उक्त परियोजनाले यस्ता सवारीसाधनको विस्तार हुनुका साथै देशभित्र उत्पादित विद्युतको उपभोगमा वृद्धि भई स्वच्छ वातावरण निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउने बताइएको छ ।

साथै, सार्वजनिक यातायात सेवामा इभी सवारीसाधनको संख्या वृद्धि हुने, सर्वसाधारणको पहुँच विस्तार हुने र पेट्रोलियम पदार्थको खपतमा पनि कमी आउनुका साथै सवारीसाधनबाट हुने वातावरणीय प्रदूषणमा समेत कमी आउने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

त्यस्तै, बैंकले इभी प्रवर्द्धन गर्न व्यक्तिगत प्रयोजनका सवारीसाधनलाई पनि न्यूनतम ब्याजदरमा कर्जा प्रवाह गर्दै आएको जनाएको छ । जर्मन सरकारको स्वामित्वमा रहेको जिआई जेडले विश्वभरि दिगो विकास, शैक्षिक गुणस्तर विकास, जीवनयापन विकास आदि क्षेत्रमा लगानी गर्दै आएको छ ।

● सिद्धि हाइड्रोको आइपिओ सिटिजन्स क्यापिटलले निष्कासन गर्ने

सिटिजन्स क्यापिटल लिमिटेड र सिद्धि हाइड्रो कम्पनीबीच साधारण सेयर निष्काशन तथा बिक्री प्रबन्धक नियुक्तिसम्बन्धी सम्झौता भएको छ । उक्त सम्झौतामा सिद्धि हाइड्रो कम्पनी लिमिटेडका तर्फबाट प्रबन्ध निर्देशक सन्तोषराज नेपाल तथा सिटिजन्स क्यापिटल लिमिटेडका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सबिर बादे श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरेका छन् । सम्झौताअनुसार सिटिजन्स क्यापिटल लिमिटेडले सिद्धि हाइड्रो कम्पनी लिमिटेडको सार्वजनिक निष्कासनका लागि बिक्री प्रबन्धकको कार्य गर्नेछ । सिद्धि हाइड्रो कम्पनी लिमिटेडले निर्माण गरिरहेको आयोजना 'सिद्धि खोला जलविद्युत् आयोजना' इलाम जिल्लामा छ । सो आयोजना १० मेगावाट बिजुली उत्पादन क्षमताको रहेको छ ।

● रिलायन्स फाइनान्सले दियो टेलिभिजन

रिलायन्स फाइनान्स लिमिटेडले अर्बुद रोगसम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थालाई सहयोग गरेको छ । फाइनान्सले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था काभ्रे शाखा कार्यालय र शिर मेमोरियल अस्पतालको समन्वयमा सञ्चालन गरेको क्यान्सर केयर सेन्टरमा भर्ना भएका बिरामीका कुरुवाका लागि आवश्यक पर्ने टेलिभिजन सेट हस्तान्तरण गरेको हो ।

फाइनान्सका अध्यक्ष कुशप्रसाद मल्लीले नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था काभ्रे शाखा कार्यालयका अध्यक्ष नेपाल सुधार मैलाली टेलिभिजन सेट हस्तातरण गरेको जनाइएको छ । उक्त कार्यक्रममा संस्थाका सञ्चालकहरू सुरकृष्ण वैद्य, तुल्सीप्रसाद बराल, ईश्वरीप्रसाद नेउपाने, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समाजप्रकाश श्रेष्ठ र उपप्रमुख कार्यकारी अधिकृत रामहरि आचार्यको उपस्थित रहेको फाइनान्सले जनाएको छ ।

फाइनान्सले हाल देशका प्रमुख सहरमा २१ वटा शाखा कार्यालयमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ ।

● एनआइसिसिआईले गऱ्यो मानार्थ सदस्य र महावाणिज्यदूतलाई सम्मान

नेपाल-इटाली चेम्बर अफ कमर्स एन्ड इन्डस्ट्री (एनआइसिसिआई)ले अध्यक्ष सञ्जय अग्रवाल, नेपाल-इटाली चेम्बर अफ कमर्सका मानार्थ सदस्य राजेशकाजी श्रेष्ठ र इटालीका लागि नेपालका महावाणिज्यदूत प्रतिमा राणा पाण्डेलगायत एनआइसिसिआईका अन्य प्रमुख व्यक्तित्वहरूलाई सम्मान गरेको छ ।

चेम्बरले १०औँ वार्षिक साधारणसभामा चेम्बरको उद्देश्यप्रति उहाँहरूको अटल प्रतिबद्धताका लागि प्रशंसापत्र प्रदान गरेर सम्मान गरेको हो । साधारणसभाले इटाली र नेपालबीच बलियो व्यावसायिक सम्बन्ध प्रवर्द्धन गर्ने चेम्बरको अटल प्रयासमा एउटा महत्वपूर्ण कदम सावित भएको निष्कर्ष निकालेको छ । कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि सूचना तथा सञ्चारमन्त्री रेखा शर्माले 'एनआइसिसिआई डाइरेक्टरी'को अनावरण गरेकी थिइन् ।

त्यस्तै, नवनियुक्त सदस्यहरूलाई स्वागत र सम्मान गर्नुका साथै एनआइसिसिआईको नेपाल र इटालीबीचको व्यापार र लगानीलाई प्रोत्साहन गर्ने उद्देश्यप्रति उहाँहरूको समर्पणको प्रमाणका रूपमा सदस्यता प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको थियो । राजेशकाजी श्रेष्ठ, श्रीमती प्रतिमा पाण्डे र माननीय रेखा शर्मालगायत विशिष्ट वक्ताहरूले एनआइसिसिआईले विगत वर्षमा हासिल गरेका उपलब्धिबारे छलफल गरेका थिए ।

एनआइसिसिआईका अध्यक्ष सञ्जय अग्रवालले सबै सदस्यहरूलाई उनीहरूले गरेको अटल सहयोग र समर्पणका लागि आभार व्यक्त गरेका थिए । उनले नेपाल र इटालीबीचको व्यापारिक सम्बन्ध र आर्थिक विकासलाई उत्प्रेरित गर्ने एनआइसिसिआईको अटल प्रतिबद्धता रहिरहने बताए ।

● पशु बिमाको बक्यौता अनुदानमध्ये ४६ करोड ४१ लाख भुक्तानी हुँदै

पशु बिमातर्फको बक्यौता अनुदानमध्ये ४६ करोड ४१ लाख रूपैयाँ भुक्तानी हुने भएको छ । कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयको समन्वयमा अर्थ मन्त्रालयले पहिलो चरणमा सोबराबरको बिमा अनुदान रकम भुक्तानी गर्ने भएको कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयकी प्रवक्ता सबनम सिवाकोटीले जानकारी दिइन् । गत मंसिरमै पाउनुपर्ने चालू आर्थिक वर्षमै छुट्याएको विनियोजित रकम हो, प्राविधिक कारणले रोकिएको उनको भनाइ छ । यो अनुदान रकम आव ०७९/८० असोजदेखि पुससम्मको हो । उनले भनिन्, 'यो एक हप्ताभित्र भुक्तानी गर्ने तयारी छ । थप रकमका लागि पनि हामीले पहल गरिरहेका छौं, अर्थ मन्त्रालयबाट स्रोत सुनिश्चित गरी भुक्तानी हुने कुरा छ ।' सरकारले पशुपक्षीतर्फको दुई अर्ब १२ करोड ३२ लाख ६५ हजार र कृषितर्फको १४ करोड ४७ लाख ७१ हजार गरी कुल दुई अर्ब २६ करोड ८० लाख रूपैयाँ अनुदान भुक्तानी गर्न बाँकी छ ।

मन्त्रालयले कृषितर्फको १२ करोड रूपैयाँ यसअघि मंसिरमै भुक्तानी गरिसकेको छ । कृषि अनुदानको उक्त रकम गत आवको चैतसम्मको अनुदान हो । अब कृषितर्फ वैशाख ०८० र पशुतर्फ माघ ०७९ यताको बक्यौता बाँकी हुनेछ । त्यसका लागि अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय भइरहेको प्राधिकरणका सूचना अधिकारी निर्मल अधिकारीले जानकारी दिए । उनले भने, 'बाँकी रहेको रकम पनि ६-७ महिनामा आउने कुरा भएको छ ।'

सरकारले बिमाशुल्कमा दिने अनुदानबापतको रकम भुक्तानी नगरेपछि निर्जीवन बिमा कम्पनीहरूले १ चैतबाट कृषि तथा पशुपक्षी बिमाको कारोबार स्थगित गरेका थिए । कृषि र पशुपक्षी बिमाको शुल्कमा सरकारले ८० प्रतिशत अनुदान दिनुपर्ने व्यवस्था छ । सोहीअनुसार कम्पनीहरूले किसानबाट २० प्रतिशत मात्रै शुल्क लिएर बिमा गर्दै आएका छन् । तर, सरकारले पशुपक्षी बिमातर्फ गत आव ०७९/८० को भदौयताकै अनुदान दिएको छैन । पशुपक्षी बिमातर्फ झन्डै डेढ अर्ब हाराहारीको अनुदान बक्यौता छ । यसैगरी, कृषि बिमातर्फ ०७९ चैतयताको अनुदान बक्यौता बाँकी छ । पटक-पटक ताकेता गर्दा पनि पैसा नपाएपछि कारोबार नै स्थगित गरेको थियो ।

अनुदान रकम नपाएपछि यसअघि पनि कम्पनीहरूले गत ७ जेठदेखि ६ असारसम्म कारोबार स्थगित गरेका थिए । त्यसवेला झन्डै तीन अर्ब बक्यौता थियो । सरकारले बक्यौता भुक्तानी गर्ने प्रतिबद्धता गरेपछि कम्पनीहरूले ७ असारबाट कारोबार सुचारू गरेका थिए । त्यसपछि झन्डै एक अर्ब हाराहारीमा सरकारबाट भुक्तानी भएको थियो । साथै, गत असारभित्रै सबै बक्यौता भुक्तानी गर्ने सरकारी प्रतिबद्धता थियो । तर, प्रतिबद्धताअनुसार पैसा नआएको र गत आवकै बक्यौता बाँकी भएपछि बिमा कम्पनीहरू एक्सनमा उत्रिएका थिए ।

● कुमारी बैंकद्वारा ५४ सयभन्दा बढी व्यक्तिलाई वित्तीय साक्षरता प्रदान

बाह्रौं संस्करणको 'ग्लोबल मनी विक'अन्तर्गत कुमारी बैंकले देशभरका शाखाहरूमार्फत पाँच हजार चार सयभन्दा बढी व्यक्तिलाई वित्तीय साक्षरता प्रदान गरेको छ । बैंकले देशभरका शाखा कार्यालयहरूमार्फत एक सय २३ वटा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमहरू आयोजना गरेको थियो। जसमा पाँच हजार चार सयभन्दा बढी विद्यार्थी, विभिन्न संघसंस्था तथा समुदायमा आबद्ध सर्वसाधारणले सहभागिता जनाएका बैंकले जनाएको छ ।

वित्तीय साक्षरताको अभावमा अनौपचारिक वित्तीय संयन्त्रका विसंगतिका सिकार हुन पुगेका वा हुन सक्ने सम्पूर्ण समुदायमा वित्तीय ज्ञानको सम्प्रेषण गर्दै कुशल वित्तीय व्यवहार विकास गर्ने लक्ष्यसहित कार्यक्रम आयोजना गरिएको बैंकको भनाइ छ।

ग्लोबल मनी विकअन्तर्गत बैंकले वित्तीय लक्ष्य निर्धारणका लागि क्याल्कुलेटर सञ्चालन, सामाजिक सञ्जालमार्फत वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी क्विज तथा जनचेतना विकासका सामग्री प्रसारणलगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरेको थियो। यसैगरी, वर्षभरि नै वित्तीय साक्षरता प्रवर्द्धनका लागि राष्ट्रिय कलाकारहरूको अभिनयसहितको भिडियो शृंखला तथा सामाजिक विषयवस्तुहरू झल्काउने प्रसंग समेटिएको पुस्तक सार्वजनिक गरिएको थियो ।

कांग्रेस-एमाले...

विदेशमा जान बाध्य पारिएका छन् । सामान्य जनताको हालत पहिलाको भन्दा विग्रिएको छ । जनताको अवस्था बदल्छौं भन्नेहरू नै सरकारमा पुगेका भएपनि जनताको होइन उनीहरूको परिवार, नातागोताको अवस्था भने फेरिएको छ । आफैं आफैंमा सत्ता स्वार्थमा लडेर राजनीतिक दलहरूले जनतालाई सत्तामा पुग्ने भऱ्याङ्गमात्र बनाएका हुनाले विकास निर्माणले समेत गति लिन सकेको छैन भने सत्तामा पुगेका दलका नेताहरू र कार्यकर्ताहरू भ्रष्टाचार र विभिन्न प्रकारका काण्डहरूमा जोडिएका छन् । मुलुकमा संस्थागत भष्टाचार बढ्दै गएको छ । ठुला ठुला भ्रष्टाचारका काण्डहरू भएपनि एकाध बाहेक राजनीतिक क्षेत्रका व्यक्तिहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सकिएको छैन । पूर्व प्रधानमन्त्रीहरू नै भ्रष्टाचार काण्डमा मुछिएका भएपनि उनीहरूलाई सत्ता स्वार्थकै लागि उन्मुक्ति दिएको छ । सत्तामा रहेका दलका नेताहरूमाथि भ्रष्टाचारको आरोप लागेपनि अनुसन्धान सम्म हुन सक्दैन तर, भरियाहरूलाई पक्राउ गरेर जस लिने गरिएको छ । २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि भएका सबै भ्रष्टाचारका काण्डहरूको छानविन गर्ने हो भने प्रायः सबै दलका नेताहरूको बास जेलमा हुने निश्चित जस्तै रहेको छ । सत्तामा नपुन्जेल जनतालाई ढाँट्दै सबै प्रकारका भ्रष्टाचारहरूको छानविन गर्दछौं भन्ने नेताहरू नै भ्रष्टाचारमा मुछिएका छन् । केहीलाई अदालतमा समेत सेटिङ्ग मिलाएर सफाई दिलाउने कार्य समेत हुँदै आएको छ । यी सबै कार्यहरूले गर्दा सरकार सरकार जस्तो नहुनु न्यायालय न्यायलयसस्तो नहुनु मुलुक र नेपाली जनताकै लागि दुर्भाग्यको विषय बनेको छ ।

सुशासन कायम गर्न र लोकतन्त्रको विकास गर्न निश्चित मूल्य, मान्यता र पद्दतिमा आधारित हुँदै शासन सञ्चालन गर्नुपर्नेमा त्यसो हुन सकेको छैन । सबै राजनीतिक दलहरूले सुशासन दिने भनिरहेका भएपनि दलहरूबीचमा एकता कायम नहुन र आफ्नो दलको सिद्धान्त र मूल्य, मान्यता भन्दा सत्ता स्वार्थलाई हेरेर अघि बढेका हुनाले यही अवस्था रहेसम्म नत सुशासन कायम हुन सक्छ नत लोकतन्त्र नै बलियो हुन्छ ।

क्षणिक सत्ता स्वार्थलाई ध्यानमा राखेर अघि बढ्दा जनताको जीवनस्तरमा कहिल्यै पनि सुधार आउन सक्दैन भने विकास निर्माणले समेत गति लिन सक्दैन । यी सबै कारणहरूले गर्दा अब नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमाले मिलेर सरकार निर्माण गरी मुलुकमा सुशासन र लोकतन्त्रलाई बलियो बनाउँदै जनताको हितमा लाग्नुको अर्को विकल्प देखिँदैन । टालाटुली बाटुली कतिराम्री पुतली जस्तो सरकार निर्माण हुने गरेकाले गर्दा कतिबेला पुतलीको टालो खस्छ त्यो कसैलाई थाहा छैन । टालो खस्ने वित्तिकै सरकार गिर्दछ । त्यसैले गर्दा अब टालाटुली बाटुली कति राम्री पुतली भनेजस्तो सरकार निर्माण गर्न भनेको मुलुकलाई बर्बादीको बाटोमा लैजानु नै हो ।

'हुन्डाई नयाँ वर्ष, नयाँ हर्ष २०८१' योजना सुरु

काठमाडौं । हुन्डाई अटोमोबाइल्सको आधिकारिक विक्रेता लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टलले नयाँ वर्षलाई मध्यनजर गर्दै 'हुन्डाई नयाँ वर्ष, नयाँ हर्ष २०८१' नामक योजना ल्याएको छ । कम्पनीले सोमबारदेखि देशभर लागू हुने गरी प्रवर्द्धनात्मक योजना ल्याएको हो । योजनाअनुसार आफ्नो ग्राहकको यात्रा खास बनाउन यसपालि तीन गुणा नगद छुटको आकर्षक अफर ल्याएको कम्पनीको दाबी छ ।

'हुन्डाई नयाँ वर्ष, नयाँ हर्ष २०८१' अन्तर्गत ग्राहकले कुनै पनि हुन्डाई गाडीको खरिदमा ६ लाख रूपैयाँसम्मको आकर्षक नगद छुट र १० लाख रूपैयाँसम्मको एक्सचेन्ज बोनस प्राप्त गर्न सक्ने जनाइएको छ । यसका साथै योजनाअन्तर्गत ग्राहकले गाडी खरिद गर्दा एक वर्षसम्मको निःशुल्क बिमा तथा सवारी करका साथै तुरुन्तै मूल्यांकन तथा एक्सचेन्ज सुविधा पाउने कम्पनीको भनाइ छ । आफ्ना ग्राहकका सन्तुष्टिका निमित्त हुन्डाईले सदैव समय सापेक्षिक ग्राहकलक्षित योजना सार्वजनिक गर्दै आइरहेको उल्लेख गरेको छ । यही क्रममा योजनाअन्तर्गत ग्राहकले स्कर्याचको तीन गुणासम्म नगद छुट प्राप्त गर्न सक्ने जनाइएको छ । लक्ष्मी इन्टरकन्टिनेन्टलले ग्राहकको आवश्यकता र रूचिलाई ध्यानमा राखी हरेक वर्ष यस्ता ग्राहकमुखी अफर ल्याइरहेको जनाएको छ ।

सबै हुन्डाई गाडीमा तीन वर्ष वारेन्टी, ६ वर्षको फ्री सर्भिसिङ र इभी गाडीको ब्याट्रीमा आठ वर्ष र मोटरमा दुई वर्ष वारेन्टी उपलब्ध रहेको कम्पनीले जनाएको छ ।

कांग्रेस लचिलो...

कुनै कसुर बाँकी नराख्ने रणनीति लिएको र सत्ता गठबन्धन बनाउन रास्वपाको महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकाले कांग्रेसको संस्थापन पक्षले रास्वपा र सभापति लामिछानेलाई धेरै चिढ्याउन चाहेको छैन ।

संसदमा रहेको अंक गणित हेर्दा कांग्रेस-एमाले मिल्ने अवस्था बाहेक अन्य अबस्थामा सरकार निर्माण गर्न रास्वपाको महत्वपूर्ण भूमिका रहेकाले गर्दा सहकारीको मुद्दालाई सत्ताको ढोक्सामा विसाउने रणनीतिक उदेश्यका साथ कांग्रेस अघि बढेको जस्तो देखिएको छ ।

कांग्रेसका केही प्रभावशाली नेताहरूले रास्वपाका नेताहरूसँग व्यापक रूपमा छलफल गरिरहेका छन् भने सभापति शेरबहादुर देउवाले समेत प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालसँगको भेटघाट छलफललाई तिव्रता दिएका छन् । कांग्रेसले अहिलेको सत्ता गठबन्धन केही समय मात्र टिक्ने र लामो समयसम्म यो सरकार सञ्चालन हुन नसक्ने आंकलन गरिरहेको छ । त्यसै कारणले गर्दा सभापति देउवाले जनमत, लोसपा, लगायतका पार्टीका नेताहरूसँग छलफल र बहससमेत गरिरहेका छन् । अहिलेको एमाले, माओवादीसहितको गठबन्धनलाई भत्काएर कांग्रेस जसरी पनि सत्तामा फर्किने रणनीतिमा लागेको छ ।

अहिलेको सत्ता गठबन्धनमा रहेको नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधवव नेपाल र सभापति देउवाबीचमा पनि गोप्य रूपमा भेटघाट र छलफल भईरहेका र प्रधानमन्त्री दाहालले केही दिन अघिमात्र आफूले फेरी अर्को उथलपुथल गर्न सक्ने अभिव्यक्ति दिएका हुनाले त्यो उथलपुथल भनेको प्रधानमन्त्री दाहाल फेरी कांग्रेससँग सहकार्य गर्न तयार हुने छन् भने अर्थ कांग्रेसले लगाएको हुनाले ऊ रवि लामिछाने र रास्वपाप्रति आक्रमण ढँगले संसदमा प्रस्तुत नहुने भएको छ ।

कांग्रेसले रास्वपालाई स्वीकार गर्न नसकेको जस्तो देखिएपनि व्यवहारमा भने त्यस्तो नदेखिएकाले गर्दा कांग्रेस फेरी छोटो समयमै सत्तामा फर्किन सक्ने आंकलन गरेर सभाति देउवा अघि बढेका छन् । प्रधानमन्त्री दाहालले कांग्रेस एमाले दुवैलाई पालैपालो धोका दिँदै आएकाले गर्दा अब कांग्रेस एमाले मिलेर सरकार निर्माण गर्नुको अर्को विकल्प देखिँदैन ।

प्रधानमन्त्री...

अवस्था रहेकाले गर्दा रवि लामिछानेप्रति सहकारी प्रकरणमा नरम नीति लिएको कांग्रेसकै नेताहरूले बताउन थालेका छन् । कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले पछिल्लो समयमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालसँग समेत भेटघाटलाई तिव्रता दिएका छन् भने माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बन्ने भए सबैलाई मिलाउन प्रयास गर्नुहोस् म प्रयास गरिरहेको छु भन्ने सन्देश समेत पठाएको कांग्रेस नेताले बताएका छन् ।

माधव नेपाल जसरी भएपनि एक पटक प्रधानमन्त्री बन्न चाहिरहेका छन् । त्यसको एउटै कारण हो ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा आफू कुनैपनि बेला कानुनी कारबाहीमा पर्ने डर आफू प्रधानमन्त्री बन्न पाएको खण्डमा उक्त प्रकरणको फाइल मिलाउन सक्ने भएकाले गर्दा उनी जो प्रधानमन्त्री बनेपनि एकीकृत समाजवादी पार्टी सरकारमा जानुपर्ने बाध्यता रहेकोले गर्दा उनी आफैं प्रधानमन्त्री बन्न चाहिरहेका छन् ।

कांग्रेसले प्रधानमन्त्री बन्न अफर गरेपछि उनको बार्गेनिङ्ग शक्ति बढेको हुनाले नै उनले एक प्रदेशमा मुख्यमन्त्री, सम्वैधानिक नियुक्तिमा भागवण्डा लगायतका मागहरू राखेका छन् । दाहाल सरकारले माधव नेपाल बाहिर गए उपेन्द्र पनि जाने भएकाले गर्दा माधव नेपालको पार्टीको हैसियत भन्दा बढीको माग समेत पूरा गर्न नेकपा एमाले र माओवादी तयार भएको हो भन्ने अनुमान सहजै गर्न सकिन्छ ।

स्थिरताको...

खण्डमा मात्र त्यसलाई उथल पुथल भन्न सकिन्छ । अहिलेको नेपालको राजनीतिमा त्यस्तो अवस्था देखिँदैन । पानी सफा गर्ने व्यक्ति तिनै प्रधानमन्त्री दाहाल हुन् । पानी फोहोर गर्ने पनि उनै हुन् आफैं पानी फोहर गर्ने व्यक्तिले पानी सफा गर्दछु भन्नु हुटिट्याउनले आकाश थाम्छु भन्नु सरह हो उथलपुथल ।

प्रधानमन्त्री दाहालले कांग्रेस र एमालेको कमजोरीको फाइदा उठउादै व्यक्तिगत र पार्टीगत स्वार्थमात्र पूरा गरिरहेका छन् । संसदमा जम्मा २७५ सिट रहेकोमा प्रधानमन्त्रीको पार्टी माओवादीको जम्मा ३२ सिट मात्र रहेको छ । कांग्रेसको ८९ र एमालेको ७८ सिटरहेकोमा ती दुवै पार्टीलाई उनले पालैपालो धोका दिइसकेका छन् । दुवै पार्टीले माओवादीबाट धोका पाइसकेका हुनाले कांग्रेस, एमाले मिलेर सरकार बनाएको अवस्थामा माओवादी केन्द्र र प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको अवस्था पानी बेगरको माछा जस्तो हुने भएकाले गर्दा उनी अहिले र पहिले पनि कांग्रेस, एमाले दुवैलाई मिल्न नदिने र आफू प्रधानमन्त्रीमा टिकिरहने रणनीतिमा लागेका छन् । कांग्रेस, एमालेले प्रधानमन्त्री दाहालको यस्तो रणनीति बुझ्दाबुझ्दै किन तिनै दाहाललाई प्रधानमन्त्रीमा टिकाई राख्न चाहिरहेका छन् र त्यसको रहस्य के हो भनि आम जनसमुदामा प्रश्न समेत उठेको छ ।

जनताको सेवा र देशविकासको लागि आफू लागि परेको भन्दै जनतालाई प्रधानमन्त्री दाहालले झुठा आश्वासनबादी रहेका छन् । उनी जनतालाई सेवा सुविधा दिनु होइन आफ्नो परिवार नातागोता भाईभारदारहरूलाई सेवा सुविधा दिन मात्र तल्लीन रहेको र राष्ट्रियसभामा आफ्ना भाईलाई पहिला राष्ट्रपतिको कोटाबाट मनोनित गराएर भाईलाई अहिले राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बनाएका हुनाले उनी जनताको सेवा होइन परिवारको सेवा गरिरहेका छन् भने प्रष्ट भएकाले गर्दा अब कांग्रेस-एमाले मिल्नुको विकल्प देखिँदैन ।

न्यायालय...

उनका छोरा समेत सुन तस्करी प्रकरणमा मुछिएका छन् । यसरी सत्तामा बस्ने व्यक्तिका परिवारहरू नै तस्करीमा र भ्रष्टाचारमा मुछिएका हुनाले उनीहरूमाथि गहिराईमा पुगेर प्रहरीलाई अनुसन्धान नै गर्न दिइएन । अनुसन्धान संलग्न प्रहरीहरूको सरूवा गरेर अनुसनधानलाई फितलो बनाउने कार्य समेत हुँदै आएको छ ।

विवादित ल्हारक्याल लामालाई सांसद हुँदै मन्त्री समेत बनाइयो अहिले उनलाई लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष बनाइएको छ । उनले झण्डै पुरातात्विक रामग्राम समेत बेचिसकेका थिए । त्यो पनि प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालका घरबेटीका छोरालाई । यी सबै तथ्यहरूले गर्दा प्रमाणित हुन्छ राजनीतिक दलहरूले आफ्नो स्वार्थका लागि कुनै दिन मुलुकलाई नै खाल्डोमा हाल्न बेर लगाउँदैनन् भनेर ।

शक्तिका भरमा भ्रष्टाचार, तस्करी गर्ने गराउनेहरू सबैलाई छुट दिएको छ भने भरियाहरूलाई कारबाही गरेको जस्तो गरेर पछि अदालतबाटै सफाई दिलाएर उनीहरूलाई मुक्त गर्ने प्रयास समेत हुँदै आएको छ । हालै सर्बोच्च अदालतको न्यायाधिशद्वयले विशेष अदालतले भ्रष्टाचारी ठहर गरेर निलम्बनमा परेका कांग्रेसका सांसद टेकबहादुर गुरूङको निलम्बनलाई बदर गरेको छ । यी दुवै न्यायाधिशहरू कांग्रेसको सिफारिसमा न्यायाधिश नियुक्त भएका थिए ।

अब यी न्यायाधिशहरू माथि के प्रधानन्यायाधिशले न्याय परिषद्बाट कारबाही गराउलान् त भन्ने प्रश्न समेत उठेको छ । न्यायालय नै दलहरूको इसारामा चल्ने गरेको आरोप लाग्दै आएका बेला गुरूङको निलम्बन फुकुवा गर्ने निर्णय दिनुले के त्यो आरोपलाई प्रमाणित गर्दैन त ? प्रधानन्यायाधिश ज्यू !

सानालाई...

मन्त्री हुँदा भृकुटीमण्डपको ६० रोपनी जग्गा न्यूनतम दरमा भाडामा दिएको भनि अदालतमा मुद्दा परेको र विशेष अदालतले उनलाई भ्रष्टाचारी ठहर गरेको थियो । अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले गुरूङ विरूद्ध विशेष अदालतमा मुद्दा दायर गरेको थियो । विशेष अदालतले १ करोड २१ लाख ८४ हजार रूपैंया भ्रष्टाचार गरेको ठहर गर्दै विशेष अदालतले २०७९ फागुनमा उक्त रकम बराबरको विगो र जरिवाना भराउने फैसला गरेको थियो ।

भ्रष्टाचार मुद्दा दायर भएवित्तिकै सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्ति स्वत निलम्बन हुने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । गुरूङ मनाङबाट नेपाली कांग्रेसका तर्फबाट सांसद पदमा निर्वाचित भएका भएपनि संसद सचिवालयले उनलाई निलम्बन गरेको थियो । तर, सर्बोच्च अदालतले गुरूङको निलम्बनलाई फुकुवा गरेको छ । विशेष अदालतले १ करोड २१ लाख ८४ हजार र विगो जरिवाना भराउने निर्णय गरेको भएपनि त्यस विषयमा सर्बोच्च चुकेको जस्तो देखिएको छ । सर्बोच्चको यस्तो आदेशले गर्दा ठुला वडा र राजनीतिक प्रभावशालीलाई कानुनले छुँदैन भन्ने नेपाली उखानलाई पुष्टि गरेको सर्बोच्च भित्र चर्चाको विषय बनेको छ । विशेष अदालतले भ्रष्टाचारी ठहर गरेका व्यक्तिलाई कसुर कायम रहेकै बेला सफाई दिए सरह निलम्बन फुकुवा गर्नु आफैंमा हास्यास्पद र कानुनले ठाडो उल्लंघन समेत हो ।

गुरूङ नेपाली कांग्रेसका सांसद हुन् भने न्याय दिने दुवै न्यायाधिशहरू नेपाली कांग्रेसको सिफारिसमा नै न्यायाधिश बनेका हुनाले उनीहरूले आफूहरूलाई न्यायाधिश बनाउने पार्टीको गुण तिरेको भन्दै सर्बोच्चभित्र चर्चाको विषय बनेको छ । यस विषयमा प्रधानन्यायाधिश बोल्नुपर्ने अवस्था समेत सिर्जना भएको छ ।

कांग्रेस-एमाले नैतिक...

उपसभामुख बनाइएको छ ।

अहिले प्रधानमन्त्री दाहालले कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर नेकपा एमाले सहितको गठबन्धन बनाएर सरकारको नेतृत्व गरिरहेका छन् । प्रधानमन्त्री, दाहालको काम भनेको गठबन्धन तोड्ने फेरी अर्को गठबन्धन गर्ने मात्र जस्तो देखिएको छ । एमाले सहितको गठबन्धनको नेतृत्वको सरकारको नेतृत्व गर्दै गर्दा उनले फेरी आफूले अर्को उथलपुथल गर्न सक्ने अभिव्यक्ति दिएका छन् । यी सबै कारणहरू भनेको पुष्पकमल दाहालको अस्थिर राजनीतिक चरित्र बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । संसदका दुई ठुला दल कांग्रेस र एमालेलाई पालैपालो धोका दिएर आफ्नो र पार्टीगत स्वार्थ भने उनले पूरा गरि रहेकाले गर्दा आफ्नो स्वार्थअनुसार नभए फेरी अहिलेको गठबन्धन तोडेर दाहाल कांग्रेसको शरणमा पुग्न सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ ।

पुष्पकमल दाहालले पालैपालो आफूहरूलाई खेलाउँदा किन कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार निर्माण गर्न सक्दैन त ? भन्ने प्रश्न समेत उठ्न थालेको छ । पालैपालो पुष्पकमल दाहालले खेलाउँदै आएका हुनाले कांग्रेस र एमाले ठुला दल भएपनि तेस्रो दलका नेतालाई प्रधानमन्त्री स्वीकार गर्न उनीहरू किन बाध्य भए ? अहिलेको प्रश्न भनेको यहि हो ।

एमाले सहितको गठबन्धनको पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकार लामो समसम्म चल्न सक्ने सम्भावना नै देखिँदैन त्यसको छनक अहिले नै पाउन थालिएको छ । कांग्रेसले अहिले पनि प्रधानमन्त्री दाहाललाई फकाउन थालेको छ । उप्रधान तथा गृहमन्त्री रवि लामिछाने सहकारी ठगीमा मुछिएको भन्दै काग्रेसले उनीमाथि संसदीय छानविनको माग गरिरहेका बेला कांग्रेसका सभापति भने प्रधानमन्त्री दाहाललाई फकाउन लागि परेका छन् ।

सभापति देउवा रवि लामिछानेलाई चिढ्याउन चाहिरहेका छैनन् त्यसको एउटै कारण हो माओवादी केन्द्र र प्रधानमन्त्री दाहालले केही समयपछि कांग्रेससँग सहकार्य गर्ने र त्यसबेला रवि लामिछानेको पार्टी सरकार निर्माण गर्न आवश्यक पर्दछ भन्ने हिसाब गरेरै नै बाहिरी रूपमा विरोध गरेपनि भित्री रूपमा उनीहरू एक भएको हुन सक्ने आंकलन राजनीतिक बृत्तमा गरिएको छ ।

कांग्रेसको...

देखिन्छ,' सांसद शर्माले भने ।

यसअघि, प्रतिनिधि सभाकै बैठकमा कांग्रेसले सहकारीको रकम ठगीमा रास्वपाका उपसभापति समेत रहेका श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षामन्त्री डिपी अर्याल र रास्वपाका सहमहामन्त्री कबिन्द्र बुर्लाकोटी समेत आरोपित रहेको भनी प्रश्न उठाएको थियो ।

रास्वपाका सभापति समेत रहेका उपप्रधान तथा गृहमन्त्री रावि लामिछानेमाथि सहकारीको रकम हिनामिनामा आरोपित रहेको भनी संसदीय छानबिन समिति गठनको माग गर्दै आएको कांग्रेसले मंगलबार कांग्रेसका सांसदद्वय रामकृष्ण यादव र कान्तिका सेजुवालले अन्य दुई नेता समेत आरोपित रहेको भनी प्रश्न उठाएका थिए ।

बुधबारको बैठकमा कांग्रेसका महामन्त्री समेत रहेका सांसद शर्माले रास्वपाका सहमहामन्त्री आचार्यको नामै लिएर सहकारीको रकम अपचलनको प्रश्नमा रहेको बताए ।

डढेलोबाट बचौं र बचाऔं

- सलाई, लाईटरजस्ता प्रज्वलनशील वस्तु बालबालिकाले भेट्ने ठाउँमा नराखौं,
- जंगलमा सलाई तथा लाईटको प्रयोग नगरौं र गर्ने पर्ने भए सावधानीपूर्वक प्रयोग गरी राम्रोसँग निभाऔं,
- सानो असावधानीले जंगलमात्र होईन आसपासका बस्तीसमेत उजाड हुनसक्छन्, जन, धन र वनको संरक्षण गरौं,
- सचेत बनौं, डढेलोबाट आफू पनि बचौं र अरुलाई पनि बचाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार